

S. CYPRIANUS

EPISCOPUS CARTHAGINENSIS

DE CATHOLICAE ECCLESIAE UNITATE

Cracoviae 2013

www.ultramontes.pl

INDEX MATERIARUM

	Pag.
Argumentum	3
Caput I. Subdoli hostis insidiae sunt cavendae	4
Caput II. Christi mandata servanda sunt	4
Caput III. Maxime cavenda sunt schismata haeresesque	5
Caput IV. Unitas Ecclesiae	5
Caput V. Episcopatus in Ecclesia unitas	6
Caput VI. Non perveniet ad Christi praemia, qui relinquit Ecclesiam Christi	7
Caput VII. Tunica indivisa Christi praefigurabatur unitas Ecclesiae	7
Caput VIII. Verbis et typis inculcatur unitas Ecclesiae in divinis libris	8
Caput IX. In Ecclesia unanimes, concordēs et simplices perseverant	9
Caput X. Haeresis origo scissionis	9
Caput XI. Scissionis auctores cavendi sunt	10
Caput XII. Dominus cum pacificis est	10
Caput XIII. Pacatum Deum habere non potest, qui cum fratre pacem non habet	11
Caput XIV. Schismatis crimen nec sanguine abluitur	12
Caput XV. Praeceptis et monitis divinis obtemperandum est	12
Caput XVI. Schismata praedicta sunt	13
Caput XVII. Schismatici fugiendi sunt	14
Caput XVIII. Schismaticorum poenae in Veteri Testamento	14
Caput XIX. Gravitas criminis schismatis	15
Caput XX. Confessores sibi caveant a tanto crimine	15
Caput XXI. Post confessionem periculum est majus, quia plus adversarius provocatus est ..	16
Caput XXII. Quorundam lapsus aliis non obest	17
Caput XXIII. Seducti ad unitatem redeant	17
Caput XXIV. Pax amanda est	18
Caput XXV. Exemplum primorum fidelium	18
Caput XXVI. Quantum distamus a fervore primorum fidelium	18

Liber de catholicae Ecclesiae unitate

S. CYPRIANUS

EPISCOPUS CARTHAGINENSIS ET MARTYR

ARGUMENTUM

Liber de unitate Ecclesiae scriptus est cum Novatiani studiis in Ecclesia Romana schisma obortum esset et pars Confessorum eidem adhaereret; idcirco directus est hic liber ad Confessores Romanos, ut a schismate et haeresi eos dehortaretur atque in unitate Ecclesiae conservaret. Itaque liber iste exhortatio est, ut fideles, maxime vero Confessores, unam solam Ecclesiam, extra quam nulla salus datur, quam Christus Dominus supra Petrum fundavit, quam unam fore nec plures jam in Veteri Testamento Spiritus S. praedixit, cujus unitatem Christus et Apostoli significarunt, variique typi Veteris et Novi Testamenti praefigurarunt, non deserant, ac ut schismata auctore diabolo, qui perniciem humani generis semper molitur, exorta atque extremis poenis digna fugiant. Porro schismaticorum falsas ratiocinationes, quibus separationem suam tueri conabantur, destruit, sive petitae fuerint a martyrio per gregales suos aliquando fortiter tolerato, sive a multitudine eorum, qui coetus schismaticos constituebant, sive a qualitate eorum, qui schismati addicti erant, scilicet Confessorum. Denique hortatur schismati addictos, ut ad unam veram redeant Ecclesiam, fideles autem sedulo monet, ut hanc unitatem conservent bonis operibus vocatione sua dignis ⁽¹⁾.

I. Subdoli hostis insidiae sunt cavendae

Cum moneat Dominus et dicat: *Vos estis sal terrae* (Matth. 5, 13), cumque esse nos jubeat ad innocentiam simplices, et tamen cum simplicitate prudentes, quid aliud, fratres dilectissimi, quam providere nos convenit et sollicito corde vigilantes subdoli hostis insidias intelligere pariter et cavere, ne qui Christum sapientiam Dei Patris induimus, minus sapere in tuenda salute videamur? Neque enim persecutio sola metuenda est et ea quae subruendis ac dejiciendis Dei servis aperta impugnatione grassantur. Facilior cautio est ubi manifesta formido est, et ad certamen animus ante praestruitur, quando se adversarius confitetur. Plus metuendus est et cavendus inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, unde et nomen serpentis accepit. Ea est ejus semper astutia, ea est circumveniendi hominis coeca et latebrosa fallacia. Sic ab initio statim mundi fefellit et verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit; sic Dominum ipsum tentare conatus, quasi obreperet rursus et falleret, latenter accessit; intellectus tamen est et retusus et ideo prostratus, quia agnitus atque detectus.

II. Christi mandata servanda sunt

Unde nobis exemplum datum est veteris hominis viam fugere, vestigiis Christi vincentis insistere, ne denuo incauti in mortis laqueum revolvamur, sed ad periculum providi accepta immortalitate potiamur. Immortalitate autem potiri quomodo possumus, nisi ea quibus mors expugnatur et vincitur, Christi mandata servemus, ipso monente et dicente: *Si vis ad vitam venire, serva mandata* (Matth. 19, 17). Et iterum: *Si feceritis quae mando vobis, jam non dico vos servos, sed amicos* (Joan. 15, 14). Hos denique fortes dicit et stabiles, hos super petram robusta mole fundatos, hos contra omnes tempestates et turbines seculi immobili et inconcussa firmitate solidatos. *Qui audit, inquit, verba mea et facit ea, similabo eum viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra petram. Descendit pluvia, venerunt flumina, flaverunt venti, et impegerunt in domum illam, et non cecidit. Fundata enim fuit super petram* (Matth. 7, 24. s.). Verbis igitur ejus insistere, quaecunque et docuit et fecit discere et facere debemus. Ceterum credere se in Christum quomodo dicit qui non facit quod Christus facere praecepit? Aut unde perveniet ad praemium fidei qui fidem non vult servare mandati? Nutet necesse est et vagetur et spiritu erroris abreptus velut

pulvis quem ventus excutit ventiletur; nec ambulando proficiet ad salutem qui salutaris viae non tenet veritatem.

III. Maxime cavenda sunt schismata haeresesque

Cavenda sunt autem, fratres dilectissimi, non solum quae sunt aperta atque manifesta, sed et astutae fraudis subtilitate fallentia. Quid vero astutius, quidve subtilius quam ut Christi adventu detectus ac prostratus inimicus, postquam lux gentibus venit et sospitandis hominibus salutare lumen effulsit, ut surdi auditum gratiae spiritualis admitterent, aperirent ad Deum oculos suos coeci, infirmi aeterna sanitate revalescerent, claudi ad Ecclesiam current, muti claris vocibus et precibus orarent, videns ille idola derelicta et per nimium credentium populum sedes suas ac templa deserta, excogitaverit novam fraudem, ut sub ipso christiani nominis titulo fallat incautos? Haereses invenit et schismata, quibus subverteret fidem, veritatem corrumperet, scinderet unitatem. Quos detinere non potest in viae veteris coecitate, circumscribit et decipit novi itineris errore. Rapit de ipsa Ecclesia homines; et dum sibi appropinquasse jam lumini atque evasisse seculi noctem videntur, alias nescientibus tenebras rursus infundit, ut cum evangelio Christi et cum observatione ejus et lege non stantes christianos se vocent, et ambulantes in tenebris habere se lumen existiment, blandiente adversario atque fallente, qui secundum apostoli vocem transfigurat se velut angelum lucis et ministros suos subornat velut ministros justitiae, asserentes (*f. afferentes*) noctem pro die, interitum pro salute, desperationem sub obtentu spei, perfidiam sub praetextu fidei, antichristum sub vocabulo Christi, ut dum verisimilia mentiuntur, veritatem subtilitate frustrentur. Hoc eo fit, fratres dilectissimi, dum ad veritatis originem non reditur, nec caput quaeritur (2), nec magisterii coelestis doctrina servatur.

IV. Unitas Ecclesiae

Quae si quis consideret et examinet, tractatu longo atque argumentis opus non est. Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum (3): *Ego tibi dico, inquit, quia tu es Petrus, et super istam petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferorum non vincent eam. (Et) dabo tibi claves regni coelorum, et quae ligaveris super terram, erunt ligata et in coelis; et quaecunque solveris super terram, erunt soluta et in coelis* (Matth. 16, 18. s.).

(Et iterum eidem post resurrectionem suam dicit: *Pasce oves meas*, Joan. 21, 15.). Super (illum) unum aedificat Ecclesiam suam (et illi pascendas mandat oves suas). Et quamvis apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat et dicat: *Sicut misit me Pater et ego mitto vos: accipite Spiritum sanctum, si cujus remiseritis peccata, remittentur illi, si cujus tenueritis, tenebuntur* (Joan. 20, 21. ss.): tamen ut unitatem manifestaret, (unam cathedram constituit et) unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique et ceteri apostoli quod fuit Petrus, pari consortio praediti et honoris et potestatis (4), sed exordium ab unitate proficiscitur (et primatus Petro datur), ut Ecclesia Christi una (et cathedra una) monstretur. (Et pastores sunt omnes, et grex unus ostenditur, qui ab apostolis omnibus unanimi consensione pascatur, ut Ecclesia Christi una monstretur). Quam unam Ecclesiam etiam in cantico canticorum Spiritus sanctus ex persona Domini designat et dicit: *Una est columba mea, perfecta mea, una est matri suae, electa genitrici suae* (Cant. 6, 8). Hanc Ecclesiae unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiae renititur et resistit (qui cathedram Petri, super quem fundata est Ecclesia, deserit), in Ecclesia se esse confidit? quando et beatus apostolus Paulus hoc idem doceat et sacramentum unitatis ostendat dicens: *Unum corpus et unus spiritus, una spes vocationis vestrae, unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus* (Eph. 4, 4. ss.).

V. Episcopatus in Ecclesia unitas

Quam unitatem firmiter tenere et vindicare debemus, maxime episcopi, qui in Ecclesia praesidemus, ut episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida praevaricatione corrumpat. Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur (5). Ecclesia quoque una est, quae in multitudinem latius incremento foecunditatis extenditur. Quomodo solis multi radii, sed lumen unum; et rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundatum; et cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium solis a corpore, divisionem lucis unitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit; a fonte praecide rivum, praecisus arescit. Sic et Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit: unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit; unum

tamen caput est et origo una, et una mater foecunditatis successibus copiosa. Illius foetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu ejus animamur.

VI. Non perveniet ad Christi praemia, qui relinquit Ecclesiam Christi

Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est et pudica. Unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. Haec nos Deo servat, haec filios regno quos generavit assignat. Quisquis ab Ecclesia segregatus adulterae jungitur, a promissis Ecclesiae separatur; nec perveniet ad Christi praemia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. Si potuit evadere quisquam qui extra arcam Noe fuit, et qui extra Ecclesiam foris fuerit evadit. Monet Dominus et dicit: *Qui non est mecum, adversus me est; et qui non mecum colligit, spargit* (Matth. 12, 30). Qui pacem Christi et concordiam rumpit adversus Christum facit. Qui alibi praeter Ecclesiam colligit Christi Ecclesiam spargit. Dicit Dominus: *Ego et Pater unum sumus* (Joan. 10, 30). Et iterum de Patre et Filio et Spiritu sancto scriptum est: *Et hi tres unum sunt* (1. Joan. 5, 7). Et quisquam credit hanc unitatem de divina firmitate venientem, sacramentis coelestibus cohaerentem, scindi in Ecclesia posse et voluntatum collidentium divortio separari? Hanc unitatem qui non tenet, Dei legem non tenet, non tenet Patris et Filii fidem, vitam non tenet et salutem.

VII. Tunica indivisa Christi praefigurabatur unitas Ecclesiae ⁽⁶⁾

Hoc unitatis sacramentum, hoc vinculum concordiae inseparabiliter cohaerentis ostenditur, quando in evangelio tunica Domini Jesu Christi non dividitur omnino nec scinditur, sed sortientibus de veste Christi quis Christum indueret, integra vestis accipitur et incorrupta atque indivisa tunica possidetur. Loquitur ac dicit Scriptura divina: *De tunica autem, quia de superiore parte non consutilis, sed per totum textilis fuerat dixerunt ad invicem: Non scindamus illam, sed sortiamur de ea cujus sit* (Joan. 19, 23. s.). Unitatem ille portabat de superiore parte venientem, id est de coelo et a Patre venientem, quae ab accipiente ac possidente scindi omnino non poterat, sed totam simul et solidam firmitatem inseparabiliter obtinebat. Possidere non potest indumentum Christi qui scindit et dividit Ecclesiam Christi. Contra denique cum Salomone moriente

regnum ejus et populus scinderetur, Achias propheta Jeroboam regi obvi-
factus in campo, in duodecim scissuras vestimentum suum discidit dicens: *Sume
tibi decem scissuras, quia haec dicit Dominus: Ecce scindo regnum de manu
Salomonis et dabo tibi decem sceptras, et duo sceptras erunt ei propter servum
meum David et propter Hierusalem civitatem quam elegi, ut ponam nomen
meum illic* (3. Reg. 11, 31. ss.). Cum duodecim tribus Israel scinderentur,
vestimentum suum propheta Achias discidit. At vero quia Christi populus non
potest scindi, tunica ejus per totum textilis et cohaerens divisa a possidentibus
non est. Individua, copulata, connexa ostendit populi nostri, qui Christum
induimus, concordiam cohaerentem. Sacramento vestis et signo declaravit
Ecclesiae unitatem.

VIII. Verbis et typis inculcatur unitas Ecclesiae in divinis libris

Quis ergo sic est sceleratus et perfidus, quis sic discordiae furore vesanus,
ut aut credat scindi posse aut audeat scindere unitatem Dei, vestem Domini
Ecclesiam Christi? Monet ipse in evangelio suo et docet dicens: *Et erit unus
grex et unus pastor* (Joan. 10, 16). Et esse posse uno in loco aliquis existimat aut
multos pastores aut plures greges? Apostolus item Paulus hanc eandem nobis
insinuans unitatem obsecrat et hortatur dicens: *Obsecro, inquit, vos fratres, per
nomen Domini nostri Jesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, et non sint in vobis
schismata. Sitis autem compositi in eodem sensu et in eadem sententia* (1. Cor.
1, 10). Et iterum dicit: *Sustinentes invicem in dilectione, satis agentes servare
unitatem spiritus in conjunctione pacis* (Eph. 4, 2. s.). Stare tu et vivere putas
posse de Ecclesia recedentem, sedes sibi alias et diversa domicilia condentem,
cum dictum sit ad Rahab, in qua praeformabatur Ecclesia: *Patrem tuum et
matrem tuam et fratres tuos et totam domum patris tui colliges ad te ipsam in
domum tuam, et omnis qui exierit ostium domus tuae foras reus sibi erit* (Jos. 2,
18. s.). Item sacramentum Paschae nihil aliud in Exodi lege contineat quam ut
agnus, qui in figura (*f. in figuram*) Christi occiditur, in domo una edatur.
Loquitur Deus dicens: *In domo una comedetur, non ejicietis de domo carnem
foras* (Ex. 12, 46). Caro Christi et sanctum Domini ejici foras non potest, nec
alia ulla credentibus praeter unam Ecclesiam domus est. Hanc domum, hoc
unanimitatis hospitium designat et denunciat Spiritus sanctus in Psalmis dicens:
Deus qui inhabitare facit unanimes in domo (Ps. 67, 7). In domo Dei, in Ecclesia
Christi, unanimes habitant, concordantes et simplices perseverant.

IX. In Ecclesia unanimes, concordēs et simplices perseverant

Idcirco et in columba venit Spiritus sanctus, simplex animal et laetum est, non felle amarum, non morsibus saevum, non unguium laceratione violentum, hospitia humana diligere, unius domus consortium nosse, cum generant, simul filios edere (7), cum commeant, volatibus invicem cohaerere, communi conversatione vitam suam degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere, legem circa omnia unanimitatis implere. Haec est in Ecclesia noscenda simplicitas, haec caritas obtinenda, ut columbas dilectio fraternitatis imitetur, ut mansuetudo et lenitas agnis et ovibus aequetur. Quid facit in pectore christiano luporum feritas, et canum rabies, et venenum lethale serpentum, et cruenta saevitia bestiarum? Gratulandum est cum tales de Ecclesia separantur, ne columbas, ne oves Christi saeva sua et venenata contagione praedentur. Cohæerere et conjungi non potest amaritudo cum dulcedine, caligo cum lumine, pluvia cum serenitate, pugna cum pace, cum foecunditate sterilitas, cum fontibus siccitas, cum tranquillitate tempestas. Nemo existimet bonos de Ecclesia posse discedere. Triticum non rapit ventus nec arborem solida radice fundatam procella subvertit. Inanes paleae tempestate jactantur, invalidae arbores turbinis incursione evertuntur. Hos exsecratur et percutit Joannes apostolus dicens: *Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis. Si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum* (1. Joan. 2, 19).

X. Haeresis origo scissionis

Hinc haereses et factae sunt frequenter et fiunt, dum perversa mens non habet pacem, dum perfidia discordans non tenet unitatem. Fieri vero haec Dominus permittit et patitur, manente propriae libertatis arbitrio; ut dum corda nostra et mentes nostras veritatis discrimen examinat, probatorum fides integra manifesta luce clarescat. Per apostolum praemonet Spiritus sanctus et dicit: *Oportet haereses esse, ut probati manifesti sint in vobis* (1. Cor. 11, 19). Sic probantur fideles, sic perfidi deteguntur. Sic et ante iudicii diem hic quoque jam justorum atque injustorum animae dividuntur, et a frumento paleae separantur. Hi sunt qui se ultro apud temerarios convenas sine divina dispositione praeficiunt, qui se praepositos sine ulla ordinationis lege constituunt, qui nemine episcopatum dante, episcopi sibi nomen assumunt; quos designat in psalmis Spiritus sanctus sedentes in pestilentiae cathedra, pestes et lues fidei, serpentis

ore fallentes, et corrumpendae veritatis artifices, venena lethalia linguis pestiferis evomentes: quorum sermo ut cancer serpit, quorum tractatus pectoribus et cordibus singulorum mortale virus infundit.

XI. Scissionis auctores cavendi sunt

Contra ejusmodi clamat Dominus, ab his refrenat et revocat errantem plebem suam dicens: *Nolite audire sermones pseudoprophetarum, quoniam visiones cordis eorum frustrantur eos. Loquuntur, sed non ab ore Domini. Dicunt eis qui abjiciunt verbum Dei: Pax erit vobis et omnibus ambulanti in errore cordis sui, non venient super te mala. Non locutus sum ad eos, et ipsi prophetaverunt. Si stetissent in substantia mea, et audissent verba mea, et si docuissent populum meum, convertissem eos a malis cogitationibus eorum* (Jer. 23, 16. ss.). Hos eosdem denuo Dominus designat et denotat dicens: *Me dereliquerunt fontem aquae vitae, et effoderunt sibi lacus detritos, qui non possunt aquam portare* (Jer. 2, 13). Quando aliud baptisma praeter unum esse non possit, baptizare se posse opinantur. Vitae fonte deserto, vitalis et salutaris aquae gratiam pollicentur. Non abluuntur illic homines, sed potius sordidantur; nec purgantur delicta, sed imo cumulantur. Non Deo nativitas illa sed diabolo filios generat. Per mendacium nati veritatis promissa non capiunt; de perfidia procreati, fidei gratiam perdunt. Ad pacis praemium venire non possunt, qui pacem Domini discordiae furore ruperunt.

XII. Dominus cum pacificis est

Nec se quidam vana interpretatione decipiant quod dixerit Dominus: *Ubicumque fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum* (Matth. 18, 19. s.). Corruptores evangelii atque interpretes falsi extrema ponunt et superiora praetereunt, partis memores, et partem subdole comprimantes. Ut ipsi ab Ecclesia scissi sunt, ita capituli unius sententiam scindunt. Dominus enim cum discipulis suis unanimitem suaderet et pacem: *Dico, inquit, vobis, quoniam si duobus ex vobis convenerit in terra, de omni re quamcunque petieritis, continget vobis a Patre meo, qui in coelis est. Ubicumque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum*, ostendens non multitudini, sed uuanimitati deprecantium plurimum tribui. *Si duobus, inquit, ex vobis convenerit in terra, unanimitem prius posuit, concordiam pacis ante praemisit,*

ut conveniat nobis fideliter et firmiter docuit. Quomodo autem potest ei cum aliquo convenire, cui cum corpore ipsius Ecclesiae et cum universa fraternitate non convenit? Quomodo possunt duo aut tres in nomine Christi colligi, quos constat a Christo et ab ejus evangelio separari? Non enim nos ab illis, sed illi a nobis recesserunt. Et cum haereses et schismata postmodum nata sint, dum conventicula sibi diversa constituunt, veritatis caput atque originem reliquerunt. Dominus autem de Ecclesia sua loquitur, et ad hos qui sunt in Ecclesia loquitur, ut si ipsi concordēs fuerint, si secundum quod mandavit et monuit, duo aut tres licet, collecti unanimiter oraverint, duo aut tres licet sint, impetrare possint de Dei majestate quod postulant. *Ubicunque fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego, inquit, cum eis sum*, cum simplicibus scilicet atque pacatis, cum Deum timentibus et Dei praecepta servantibus. Cum his duobus vel tribus licet esse se dixit, quomodo et cum tribus pueris in camino ignis fuit, et quia in Deum simplices atque inter se unanimes permanebant, flammis ambientibus medios spiritu roris animavit. Quomodo apostolis duobus in custodia clausis, quia simplices, quia unanimes erant, ipse adfuit, ipse resolutis carceris claustris, ut verbum quod fideliter praedicabant multitudini traderent, ad forum rursus imposuit. Quando ergo in praeceptis suis ponit et dicit: *Ubi fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum*, non homines ab Ecclesia dividit qui instituit et fecit Ecclesiam, sed exprobrans discordiam perfidis, et fidelibus pacem sua voce commendans, ostendit magis esse se cum duobus aut tribus unanimiter orantibus quam cum dissidentibus plurimis, plusque impetrari posse paucorum concordi prece quam discordiosa oratione multorum.

XIII. Pacatum Deum habere non potest, qui cum fratre pacem non habet

Ideo et cum orandi legem daret, addidit dicens: *Et cum steteritis ad orationem, remittite si quod habetis adversus aliquem, ut et Pater vester qui in coelis est remittat vobis peccata* (Marc. 11, 25). Et ad sacrificium cum dissensione venientem revocat ab altari, et jubet prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntem Deo munus offerre, quia nec ad Cain munera respexit Deus. Neque enim pacatum habere Deum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? quae sacrificia celebrare se credunt aemuli sacerdotum? An secum esse Christum cum collecti fuerint opinantur, qui extra Christi Ecclesiam colliguntur?

XIV. Schismatis crimen nec sanguine abluitur

Tales etiamsi occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiabilis et gravis culpa discordiae nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est. Ad regnum pervenire non poterit, qui eam quae regnatura est dereliquit. Pacem nobis Christus dedit, concordēs atque unanimes esse praecepit, dilectionis et caritatis foedera incorrupta atque inviolata (servari) mandavit. Exhibere se non potest martyrem, qui fraternam non tenuit caritatem. Docet hoc et contestatur Paulus apostolus dicens: *Et si habuero fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nihil sum. Et si in cibos pauperum distribuero omnia mea et si tradidero corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habeam, nihil proficio. Caritas magnanima est, caritas benigna est, caritas non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non irritatur, non cogitat malum, omnia diligit, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas nunquam excidet* (1. Cor. 13, 2. ss.). Nunquam, inquit, excidet caritas. Haec enim semper in regno erit, haec in aeternum fraternitatis sibi cohaerentis unitate durabit. Ad regnum coelorum non potest pervenire discordia. Ad praemium Christi, qui dixit: *Hoc est mandatum meum, ut diligatis invicem, quemadmodum dilexi vos* (Joan. 15, 12), pertinere non poterit, qui dilectionem Christi perfida dissensione violavit. Qui caritatem non habet, Deum non habet. Joannis beati apostoli vox est: *Deus, inquit, dilectio est, et qui manet in dilectione, in Deo manet, et Deus in illo manet* (1. Joan. 4, 16). Cum Deo manere non possunt, qui esse in Ecclesia Dei unanimes noluerunt. Ardeant licet flammis et ignibus traditi, vel objecti bestiis animas suas ponant, non erit illa fidei corona, sed poena perfidiae, nec religiosae virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus. Occidi talis potest, coronari non potest. Sic se christianum esse profitetur quomodo et Christum diabolus saepe mentitur, ipso Domino praemonente et dicente: *Multi venient in nomine meo dicentes: Ego sum Christus, et multos fallent* (Marc. 13, 6). Sicut ille Christus non est, quamvis fallat in nomine, ita nec christianus videri potest, qui non permanet in evangelii ejus et fidei veritate.

XV. Praeceptis et monitis divinis obtemperandum est

Nam et prophetare et daemonia excludere et virtutes magnas in terris facere sublimis utique et admirabilis res est, non tamen regnum coeleste

consequitur quisquis in his omnibus invenitur, nisi recti et justi itineris observatione gradiatur. Denunciat Dominus et dicit: *Multi mihi dicent in illo die: Domine, Domine, nonne in tuo nomine prophetavimus, et in tuo nomine daemonia exclusimus, et in nomine tuo virtutes magnas fecimus? Et tunc dicam illis: Nunquam vos cognovi, recedite a me qui operamini iniquitatem* (Matth. 7, 22. s.). Justitia opus est, ut promereri quis possit Deum judicem. Praeceptis ejus et monitis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem. Dominus in evangelio suo, cum spei et fidei nostrae viam compendio breviant diriget: *Dominus Deus tuus, inquit, Deus unus est; et: Diliges Dominum Deum tuum de toto corde tuo, et de tota anima tua, et de tota virtute tua. Hoc est primum mandatum; et secundum simile huic: Diliges proximum tuum tamquam te. In his duobus praeceptis tota lex pendet et prophetae* (Marc. 12, 29. ss.). Unitatem simul et dilectionem magisterio suo docuit, prophetas omnes et legem praeceptis duobus inclusit. Quam vero unitatem servat, quam dilectionem custodit aut cogitat, qui discordiae furore vesanus Ecclesiam scindit, fidem destruit, pacem turbat, caritatem dissipat, sacramentum profanat?

XVI. Schismata praedicta sunt

Malum hoc, fidelissimi fratres, jam pridem coeperat; sed nunc crevit ejusdem mali infesta clades, et exurgere ac pullulare plus coepit haereticae perversitatis et schismatum venenata perniciēs, quia et sic in occasu mundi fieri oportebat, praenunciante per apostolum nobis et praemonente Spiritu sancto: *In novissimis, inquit, diebus aderunt tempora molesta, et erunt homines sibi placentes, superbi, tumidi, cupidi, blasphemi, parentibus in dicto non audientes, ingrati, impii, sine affectu, sine foedere, delatores, incontinentes, immites, bonum non amantes, proditores, procaces, stupore inflati, voluptates magis quam Deum diligentes, habentes deformationem religionis; virtutem autem ejus abnegantes. Ex iis sunt qui repunt in domos, et praedantur mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur variis desideriis, semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Et quomodo Jamnes et Mambres restiterunt Moysi, sic et hi resistunt veritati, sed non proficient plurimum. Imperitia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit* (2. Tim. 3, 1. ss.). Adimplentur quaecunque praedicta sunt, et appropinquante jam seculi fine, hominum pariter ac temporum probatione venerunt. Magis ac magis adversario saeviente error fallit, extollit stupor, livor incendit, cupiditas excoecat, depravat impietas, superbia inflat, discordia exasperat, ira praecipitat.

XVII. Schismatici fugiendi sunt

Non tamen nos moveat aut turbet multorum nimia et abrupta perfidia, sed potius fidem nostram praenunciatae rei veritate corroboret. Ut quidam tales esse coeperunt, quia haec ante praedicta sunt, ita ceteri fratres ab ejusmodi caveant, quia et haec ante praedicta sunt, instruente Domino et dicente: *Vos autem cavete, ecce praedixi vobis omnia* (Marc. 13, 23). Vitae, quaeso vos (fratres), ejusmodi homines, et a latere atque auribus vestris perniciose colloquia velut contagium mortis arcete, sicut scriptum est: *Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam* (Eccli. 28, 28). Et iterum: *Corrumpunt ingenia bona confabulationes pessimae* (1. Cor. 15, 33). Docet Dominus et admonet a talibus recedendum. *Coeci sunt, inquit, duces coecorum. Coecus autem coecum ducens simul in foveam cadunt* (Matth. 15, 14). Aversandus est talis atque fugiendus quisquis fuerit ab Ecclesia separatus. Perversus est hujusmodi et peccat, et est a semetipso damnatus. An esse sibi cum Christo videtur qui adversus sacerdotes Christi facit, qui se a cleri ejus et plebis societate secernit? Arma ille contra Ecclesiam portat, contra Dei dispositionem repugnat. Hostis altaris, adversus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens servus, filius impius, frater inimicus, contemptis episcopis et Dei sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare, precem alteram illicitis vocibus facere, dominicae hostiae veritatem per falsa sacrificia profanare, nec scire quoniam qui contra ordinationem Dei nititur, ob temeritatis audaciam divina animadversione punitur.

XVIII. Schismaticorum poenae in Veteri Testamento

Sic Chore et Dathan et Abiron, qui sibi contra Moysen et Aaron sacerdotem sacrificandi licentiam vindicare conati sunt, poenas pro suis statim conatibus pependerunt (Num. 16, 27). Terra compagibus ruptis in profundum sinum patuit, stantes atque viventes recedentis soli hiatus absorbit. Nec tantum eos qui auctores fuerant Dei indignantis ira percussit, sed et ceteros ducentos quinquaginta participes ejusdem furoris et comites, qui coagulati cum iisdem simul ad audaciam fuerant, exiens a Domino ignis properata ultione consumpsit, admonens scilicet et ostendens contra Deum fieri quidquid improbi fuerint ad destruendam ordinationem Dei humana voluntate conati. Sic et Ozias rex, cum thuribulum ferens et contra legem Dei sacrificium sibi violenter assumens,

resistente sibi Azaria sacerdote, obtemperare nollet et cedere, divina indignatione confusus et leprae varietate in fronte maculatus est, ea parte corporis notatus offenso Domino, ubi signantur qui Dominum promerentur (2. Paral. 26, 19). Et filii Aaron, qui imposuerunt altari ignem alienum, quem non praeceperat Dominus, in conspectu statim Domini vindicantis extincti sunt.

XIX. Gravitas criminis schismatis

Quos imitantur scilicet atque sectantur qui Dei traditione contempta alienas doctrinas appetunt et magisteria humanae institutionis inducunt; quos increpat Dominus et objurgat in evangelio suo dicens: *Rejicitis mandatum Dei, ut traditionem vestram statuatis* (Marc 7, 9). Pejus hoc crimen est quam quod admisisse lapsi videntur; qui tamen in poenitentia criminis constituti Deum plenae satisfactionibus deprecantur. Hic Ecclesia quaeritur et rogatur, illic Ecclesiae repugnatur; hic potest necessitas fuisse, illic voluntas tenetur in scelere. Hic qui lapsus est sibi tantum nocuit, illic qui haeresim vel schisma facere conatus est multos secum trahendo decepit. Hic animae unius est damnum, illic periculum plurimorum. Certe peccasse se hic et intelligit et lamentatur et plangit; ille tumens in pectore suo, et in ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oves a pastore sollicitat, Dei sacramenta disturbat. Et cum lapsus semel peccaverit, ille quotidie peccat. Postremo lapsus martyrium postmodum consecutus potest regni promissa percipere; ille si extra Ecclesiam fuerit occisus ad Ecclesiae non potest praemia pervenire.

XX. Confessores sibi caveant a tanto crimine

Ne quisquam miretur, dilectissimi fratres, etiam de confessoribus (8) quosdam ad ista procedere, inde quoque aliquos tam nefanda quam gravia peccare. Neque enim confessio immunem facit ab insidiis diaboli, aut contra tentationes et pericula et incursus atque impetus seculares adhuc in seculo positum perpetua securitate defendit. Ceterum nunquam in confessoribus fraudes et stupra et adulteria postmodum videremus, quae nunc in quibusdam videntes ingemiscimus et dolemus. Quisquis ille confessor est, Salomone major aut melior aut Deo carior non est: qui tamen quamdiu in viis Domini ambulavit, tamdiu gratiam quam de Domino fuerat consecutus obtinuit; postquam dereliquit Domini viam, perdidit et gratiam Domini. Et ideo scriptum est: *Tene quod*

habes, ne alius accipiat coronam tuam (Apoc. 3, 11). Quod utique Dominus non minaretur auferri posse coronam justitiae, nisi quia recedente justitia recedat necesse est et corona.

XXI. Post confessionem periculum est majus, quia plus adversarius provocatus est

Confessio exordium gloriae est, non meritum jam coronae; nec perficit laudem, sed initiat dignitatem; cumque scriptum sit: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit* (Matth. 10, 22), quidquid ante finem fuerit, gradus est, quo ad fastigium salutis ascenditur, non terminus quo jam culminis summa teneatur. Confessor est; sed post confessionem periculum majus est, quia plus adversarius provocatus est. Confessor est: hoc magis stare debet cum Domini evangelio, per evangelium gloriam consecutus a Domino. Ait enim Dominus: *Cui multum datur, multum quaeritur ab eo; et cui plus dignitatis adscribitur, plus de illo exigitur servitutis* (Luc. 12, 48). Nemo per confessoris exemplum pereat, nemo injustitiam, nemo insolentiam, nemo perfidiam de confessoris moribus discat. Confessor est. Sit humilis et quietus, sit in actu suo cum disciplina modestus; ut qui Christi confessor dicitur, Christum quem confitetur imitetur. Nam cum dicat ille: *Qui se extollit humiliabitur, et qui humiliat se exaltabitur* (Luc. 18, 14), et ipse a Patre exaltatus sit, quia se in terris sermo et virtus et sapientia Dei Patris humiliavit, quomodo potest extollentiam diligere qui et nobis humilitatem sua lege mandavit, et ipse a Patre amplissimum nomen praemio humilitatis accepit? Confessor est Christi, sed si non postea blasphemetur per ipsum majestas et dignitas Christi. Lingua Christum confessa non sit maledica, non sit turbulenta, non conviciis et litibus perstrepens audiatur, non contra fratres et Dei sacerdotes post verba laudis serpentis venena jaculetur. Ceterum si culpabilis et detestabilis postmodum fuerit, si confessionem suam mala conversatione prodegerit, si vitam suam turpi foeditate maculaverit, si Ecclesiam denique, ubi confessor factus est, derelinquens, et unitatis concordiam scindens, fidem primam perfidia posteriore mutaverit, blandiri sibi per confessionem non potest, quasi sit electus ad gloriae praemium, quando ex hoc ipso magis creverint merita poenarum.

XXII. Quorundam lapsus aliis non obest

Nam et Judam inter apostolos Dominus elegit, et tamen Dominum Judas postmodum tradidit. Non tamen idcirco apostolorum fides et firmitas cecidit, quia proditor Judas ab eorum societate defecit. Sic et hic non statim confessorum sanctitas et dignitas comminuta est, quia quorundam fides fracta est. Beatus Paulus apostolus loquitur in epistola sua dicens: *Quid enim si exciderunt a fide quidam illorum, numquid infidelitas illorum fidem Dei evacuavit? Absit. Est enim Deus verax, omnis autem homo mendax* (Rom. 3, 3). Stat confessorum pars major et melior in fidei suae robore et in legis ac disciplinae dominicae veritate; nec ab Ecclesiae pace discedunt qui se in Ecclesia gratiam consecutos de Dei dignatione meminerunt; atque hoc ipso ampliorem consequuntur fidei suae laudem, quod ab eorum perfidia segregati, qui juncti confessionis consortio fuerunt, a contagio criminis recesserunt, vero illuminati evangelii lumine, pura et candida Domini luce radiati, tam sunt in conservanda Christi pace laudabiles, quam fuerunt in diaboli congressione victores.

XXIII. Seducti ad unitatem redeant

Opto equidem, dilectissimi fratres, et consulo pariter et suadeo, ut, si fieri potest, nemo de fratribus pereat et consentientis populi corpus unum gremio suo gaudens mater includat. Si tamen quosdam schismatum duces et dissensionis auctores in coeca et obstinata dementia permanentes non potuerit ad salutis viam consilium salubre revocare, ceteri tamen vel simplicitate capti, vel errore inducti, vel aliqua fallentis astutiae calliditate decepti, a fallaciae vos laqueis solvite, vagantes gressus ab erroribus liberate, iter rectum viae coelestis agnoscite. Contestantis apostoli vox est: *Praecipimus vobis, inquit, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut recedatis ab omnibus fratribus ambulantes inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis* (2 Thess. 3, 6). Et iterum dicit: *Nemo vos decipiat inanibus verbis. Propterea enim venit ira Dei super filios contumaciae. Nolite ergo esse participes eorum* (Eph. 5, 6). Recedendum est a delinquentibus, vel imo fugiendum, ne dum quis male ambulans jungitur, et per itinera erroris et criminis graditur, a via veri itineris exerrans, pari crimine et ipse teneatur. Deus unus est, et Christus unus, et una Ecclesia ejus, et fides una, et plebs una in solidam corporis unitatem concordiae

glutino copulata. Scindi unitas non potest, nec corpus unum discidio compaginis separari, divulsis laceratione visceribus in frusta discerpi. Quidquid a matrice discesserit, seorsum vivere et spirare non poterit, substantiam salutis amittit.

XXIV. Pax amanda est

Monet nos Spiritus sanctus et dicit: *Quis est homo qui vult vitam et amat videre dies optimos? Contine linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur insidiose. Declina a malo et fac bonum, quaere pacem et sequere eam* (Ps. 33, 13. ss.). Pacem quaerere debet et sequi filius pacis; a dissensionis malo continere linguam suam debet qui novit et diligit vinculum caritatis. Inter sua divina mandata et magisteria salutaria passioni jam proximus Dominus addidit, dicens: *Pacem dimitto vobis, pacem meam do vobis* (Joan. 14, 27). Hanc nobis hereditatem dedit, dona omnia suae pollicitationis et praemia in pacis conservatione promisit. Si coheredes Christi sumus, in Christi pace maneamus. Si filii Dei sumus, pacifici esse debemus. *Beati, inquit, pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur* (Matth. 5, 9). Pacificos esse oportet Dei filios, corde mites, sermone simplices, affectione concordēs, fideliter sibi unanimatis nexibus cohaerentes.

XXV. Exemplum primorum fidelium

Haec unanimitas sub apostolis olim fuit. Sic novus credentium populus, Domini mandata custodiens, caritatem suam tenuit. Probat Scriptura divina quae dicit: *Turba autem eorum qui crediderant anima et mente una agebant* (Act. 4, 32). Et iterum: *Et erant perseverantes omnes unanimes in oratione cum mulieribus et Maria quae fuerat mater Jesu et fratribus ejus* (ib. 1, 14). Et ideo quia efficacibus precibus orabant, ideo impetrare cum fiducia poterant quodcunque de Domini misericordia postulabant.

XXVI. Quantum distamus a fervore primorum fidelium

In nobis vero sic unanimitas diminuta est, ut et largitas operationis infracta est. Domos tunc et fundos venundabant, et thesauros sibi in coelo reponentes, distribuenda in usus indigentium pretia apostolis offerebant. At nunc

de patrimonio nec decimas damus; et cum vendere jubeat Dominus, emimus potius et augemus. Sic in nobis emarcuit vigor fidei, sic credentium robur elanguit. Et idcirco Dominus tempora nostra respiciens in evangelio suo dicit: *Filius hominis cum venerit, putas inveniet fidem in terra* (Luc. 18, 8)? Vidimus fieri quod ille praedixit. In Dei timore, in lege justitiae, in dilectione, in opere fides nulla est. Nemo futurorum metum cogitat, diem Domini et iram Dei, et incredulis ventura supplicia, et statuta perfidis aeterna tormenta nemo considerat. Quicquid metueret conscientia nostra, si crederet. Quia non credit omnino, nec metuit. Si autem crederet, et caveret; si caveret, evaderet. Excitemus nos quantum possumus, dilectissimi fratres, et somno inertiae veteris abrupto, ad observanda et gerenda Domini praecepta vigilemus. Simus tales quales esse nos ipse praecepit dicens: *Sint lumbi vestri accincti et lucernae ardentes (in manibus vestris), et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat a nuptiis, ut cum venerit et pulsaverit, aperiant ei. Beati servi illi quos adveniens Dominus invenerit vigilantes* (ib. 12, 35, ss.). Accinctos nos esse oportet, ne cum expeditionis dies venerit, impeditos nos et implicitos apprehendat. Luceat in bonis operibus nostrum lumen et fulgeat, ut ipsum nos ad lucem claritatis aeternae de hac seculi nocte perducatur. Exspectemus solliciti semper et cauti adventum Domini repentinum, ut quando ille pulsaverit, evigilet fides nostra, vigilantiae praemium de Domino receptura. Si haec mandata servantur, si haec monita et praecepta teneantur, opprimi dormientes diabolo fallente non possumus, servi vigiles Christo dominante regnabimus.

Sanctorum Patrum opuscula selecta. Ad usum praesertim studiosorum theologiae. I. (S. Th. Caecilii Cypriani opuscula selecta. Praecedit ipsius Vita per Pontium ejus diaconum). Edidit et commentariis auxit H. Hurter SJ, S. Theol. et Philos. Doctor, ejusdemque s. Theol. in C. R. Univers. Oenipont. Professor hon., Cum Approbatione Celsissimi et Reverendissimi Episcopi Brixinensis et Facultate Superiorum. Editio quinta. Oeniponti. Libreria Academica Wagneriana. 1906, pp. 65-103.

Sanctorum Patrum opuscula selecta. Ad usum praesertim studiosorum theologiae. I. (S. Th. Caecilii Cypriani opuscula selecta. Praecedit ipsius Vita per Pontium ejus diaconum). Edidit et commentariis auxit H. Hurter SJ, S. Theol. et Philos. Doctor, ejusdemque s. Theol. in C. R. Univers. Oenipont. Professor p. o., Cum Approbatione Celsissimi et Reverendissimi Episcopi Brixinensis et Facultate Superiorum. Tertia editio. Oeniponti. Libreria Academica Wagneriana. 1874, pp. 66-104. (a)

Notae:

(1) Ita Fessler *Institutiones Patrologiae* t. 1, § 92. Liber hic allegatur a s. Fulgentio de remiss. peccat. l. 1. c. 21. sub titulo: *De simplicitate Praelatorum*. Krabinger in sua ed. (Tubingae 1853) praefert titulum quem praefiximus alteri communiter recepto *de unitate Ecclesiae*, praesertim ob auctoritatem ipsius s. Cypriani ep. 51., in qua hunc l. respicit: "Sed et *catholicae Ecclesiae unitatem* quantum potuit, expressit nostra mediocritas".

(2) Mallet non immerito Baluzius lectionem *unitatis* quam *veritatis*, prouti mox n. 4. legimus *unitatis ejusdem originem*; et revera mox unitatem vehementer urget. *Caput* idem ac principium, fons.

(3) Locus celeberrimus ob controversias ejus occasione agitata. Sunt enim qui contendunt, eum esse interpolatum, cum ex marginalibus summulis paulatim plura in contextum irrepserint, cujusmodi sunt ea, quae uncinis inclusimus, quaeque desunt in pluribus codd.: quare ea in pluribus editionibus jam omittuntur, ut in editione critica cl. Krabinger Tubingae 1853. et Hartel Vindobonae 1868. Eorum genuinitas defenditur ab anonymo in *Memoires de Trevoux* 1726 p. 1877 s.; 1728 p. 2291 ss. Recentissime vero J. Chapman in *Revue Bened.* 1902 p. 246-254; 357-373 et 1903 p. 26-51 laudabilissima solertia et acriter judicio critico tuetur ea utique fuisse inserta textui originali, sed jam sec. III., et probabilissime quidem ab ipso libelli auctore s. Cypriano, cum eum mitteret ad confessores Romae degentes. Nolumus hanc controversiam criticam dirimere; sufficit cum Marano (in praef. ad op. s. Cypr. § 3.) animadvertere "si ea retineantur quae Oxoniensis editor et Baluzius expunxerunt, nihil affuturum quod non cum Cypriani doctrina optime quadret. Sin autem recidantur, reliquas testimonii hujus partes satis per se habituras momenti ad primatum Ecclesiae romanae. Hospes sane et peregrinus sit in Cypriani doctrina, si quis miretur Petro primatum ab eo attribui, et unum gregem et unam cathedram adstrui, cum tot locis eundem primatum defendat, ac unum gregem, unum episcopatum et, nominatim in ep. 40., unam cathedram commendat. Non magis mirandum quod in Ecclesia non esse pronunciat nefarios illos schismaticos, qui hoc uno episcopatu conculcato, hac una cathedra, quae super Petrum fundata est, deserta, humanam prorsus ecclesiam instituere tentabant. Non erat ergo cur Cypriani testimonium ab his verbis editor Oxoniensis (Fellus) velut a quodam, ut ipse appellat, veneno purgasse sibi videretur".

(4) Haec verba primatui s. Petri non adversantur. Quam enim hic aequalitatem apostolis vindicat Cyprianus, tum in antecedentibus tum in consequentibus circumscribit limitibus, cum nec super *omnes* sed super *unum* aedificata sit Ecclesia, nec unitatis origo ab *omnibus* sed ab *uno* Christo auctore incipiat.

(5) Hisce verbis abutuntur primatus s. Petri ejusque successorum adversarii. Sane episcopatus *unus* est unitate *originis, naturae, finis, corporis*, quod episcopi constituunt: sed non est unus unitate *subjecti*, pluribus enim inest, et quidem quoad potestatem ordinis singulis eadem ratione, non autem quoad eandem jurisdictionis plenitudinem. Quod si dicit, a singulis partem in solidum possideri, distinguimus: hoc dicit ut excludat subjectum, cui exclusive insit, conc.; ut affirmet eum a pluribus participari, subd. ita ut tamen supponat unum, qui sit centrum, radix, fundamentum unitatis episcopalis, ideoque qui praesit ceteris majori auctoritate, conc.;

ut originem, matricem et exordium unitatis episcopalis excludat habeatque omnes episcopos cum romano episcopo prorsus aequales, neg. Legantur sequentia et liquebit, eum episcoporum inter se tueri si vis aequalitatem, quod episcopatus naturam attinet, non autem cum illo, qui unitatis episcopatus est origo et centrum.

(6) Tunica inconsutili Christi Domini adumbratam fuisse Ecclesiae unitatem docent praeterea Alexander alex. apud Theodoretum H. E. 1. 3; Fulgentius de Trinitate c. 1; Augustinus tr. 118. in Ev. s. Joan. n. 4; Cassiodorius in Ps. 21, 20; Gelasius tr. 2. n. 8; Anastasius II. ep. 1. n. 1; Beda in Luc. 23, 24: in Joan. 19, 23; Pseudo-Beda hom. 53; Candidus de pass. Dom. c. 17. (Mig. 106, 93.); Druthmarus in Matth. 27, 35. (ib. 1490.); Rabanus M. in eundem l. etc.

(7) Conjicit Petrus Langen Theol. Literatur bl. Bonn 1870 col. 262 pro *edere* legendum esse *educere* i. e. educare. Substituit cod. monacensis, sed manu aliena, *alere*.

(8) Confessores dicebantur qui coram iudicibus ethnicis gloriose fidem confessi erant quique propter eandem tormenta sustinuerant, vel adhuc in vinculis detinebantur.

(a) Cf. 1) Sac. Andreas Retke, [*Patrologiae Compendium. S. Cyprianus.*](#)

2) Josephus Fessler, Episcopus, [*Institutiones Patrologiae. Character et doctrina S. Cypriani.*](#)

3) [*Acta Martyrum. Acta Proconsularia Sancti Cypriani Episcopi et Martyris.*](#)

4) S. Cyprianus Episcopus Carthaginensis, [*Liber de mortalitate.*](#)

5) Św. Cyprian, Biskup Kartagiński, [*O jedności Kościoła katolickiego.*](#)

6) Tertulliani [*Liber de praescriptionibus adversus haereticos*](#) et S. Vincentii Lirinensis [*Commonitorium.*](#)

7) S. Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi [*Enchiridion ad Laurentium sive de fide spe et caritate liber.*](#) S. Fulgentii Episcopi Ruspensis [*De fide seu de regula verae fidei ad Petrum liber.*](#)

8) P. Parthenius Minges OFM, a) [*Compendium Theologiae dogmaticae generalis.*](#) b) [*Compendium Theologiae dogmaticae specialis.*](#)

(Nota ab ed. **Ultra montes**).

([HTM](#))

Svatý Cyprián

O JEDNOTĚ CÍRKVE

Přeložil

Dr. Vojtěch Martinů

Olomouc 1940

Dominikánská Edice Krystal

O JEDNOTĚ CÍRKVE

SVATÝ CYPRIÁN

ČLOVĚK, BISKUP, SPISOVATEL

CYPRIÁN ŘÍMSKÝM

VYZNAVAČŮM:

Pevně důvěřuji, že tato knížečka se vám bude čím dále, tím více líbiti, zvláště, když jste ji již tak pročetli, že ji schvalujete a zamilovali jste si ji. Avšak to, co jsme my slovy napsali, vy naplňte skutky, když se navrátíte k jednotě pokoje a lásky.

„Mučedník nenáleží jen do starovědy. Mučedníci, to nejsou jen zpuchřelé kosti, zahrabané v katakombách nebo náhrobcích pohřebišť. Jejich krev je živým semenem, které má nésti ovoce až do posledního dne.“¹⁾

Do šera zaprášených knihoven, do objemných svazků starobylých foliantů nenáleží ani to, čím oni žili, co naplňovalo jejich život, tep jejich práce, co ze svého myšlení uložili budoucím pokolením. Míval-li Louis Veuillot před sebou na pracovním stolku vždy dějiny Církve a tážajícím se odpovídal: „To je život mé matky“, tu dosud milující syny Církve zajímá mládí, vzrůst a první léta této jejich Matky. Ona měla od dob nejstarších své vášnivě obdivovatele a obhájce. Je jich dlouhá řada a ne právě poslední místo mezi nimi zaujímá Thascius Caecilius Cyprianus.

Jím je charakterisováno třetí století Církve. Dovedl mu vtisknout zvláštní ráz, ať již svou osobní povahou či biskupskou činností nebo rozsáhlostí styků, jak je zřejmo z jeho korespondence, či konečně slavným zakončením svého života mučednickou smrtí.

Se zvláštní pietou mluví o něm již první životopisy: ať otevřeme nejstručnější, ale

dle některých nejstarší, nazvaný Passio s. Cypriani, nebo plný obdivu a lásky jeho věrného průvodce, jáhna Pontia: Vita et passio s. Caecili Cypriani. Ani sv. Jeroným nemohl nechat bez povšimnutí jeho skutky ve svém význačném díle De viris illustribus. Ve svých homiliích a spisech se o něm často zmiňuje též sv. Augustin.

Třebas jsme staletími od něho vzdáleni, známe jeho život jako snad nikoho z jeho vrstevníků. Není divu, že i doba nejnovější věnuje mu svou pozornost. Zaslouhuje toho! O celkové činnosti sv. Cypriána přinesla dobrou studii francouzská edice „Les Saints“ z péra P. Monceauxe, který se zde zabývá jeho profilem osobním, velkou péči věnuje jeho knihám apologetickým, podává stručný rozbor knih disciplinárních i kázání a všímá si stylu i dikce spisovatelské, tak jasně prozařující v bohaté korespondenci sv. Cypriana. Konečně přiložený seznam literatury o něm mluví za mnoho.

Jak se vlastně přesně jmenoval? P. Monceaux se domnívá, že jeho jméno vpravdě znělo Caecilus Cyprianus řečený Thascius a ne jak bývá často uváděno: Thascius Caecilius Cyprianus.²⁾ Vždyť on sám ve svých spisech užívá pouze dvou jmen: Caecilus Cyprianus. První jméno přijal z vděčnosti za milost křtu, který obdržel od kněze kartaginského Caecilia. „Thascius“ byl asi nazýván od pohanů. Tak je totiž jmenován v procesu před konsulem

Galeriem Maximem a také Pontius v životopise se zmiňuje o tomto jméně, když mluví o bouřích proti Cypriánovi.

Život před křtem neměl pro člověka prvních století křesťanských žádné ceny. Není proto divu, že nejstarší životopisci z této doby zachytili co nejméně zpráv, lépe řečeno téměř žádné. Pouze z Cypriánova díla a z různých narážek ve spisech jeho obdivovatelů můžeme si udělat jakousi konstrukci jeho života před křtem.

Není pochyby o tom, že se narodil v Kartagině³). Přesné datum jeho narození však nám není známo. Moderní historické bádání udává rok 210.

Je jisté, že ve svém mládí nebyl prost pohanských chyb. Vždyť byl poměrně bohatým člověkem, majitelem vily, proslaveným řečníkem, známým advokátem, jedním z přední společnosti kartaginské. Latina jeho spisů svědčí o velkém vzdělání. Z listu k Donátovi, který byl napsán první po obrácení na víru křesťanskou, jako by se čtenáři zdálo, že k němu mluví klasičtí autoři ze zlatých dob latinského písemnictví. Zbahnělému prostředí kartaginské smetánky asi odpovídal i jeho život. Právem mohl v jedné ze svých řečí sv. Augustin zvolat: „Změnili se rybáři, změnili se později i četní senátoři, změnil se i Cyprián.... Sám píše, sám dosvědčuje, jaký vedl kdysi život, jak nešlechtný, jak bezbožný, jak odpuzující, jak odstrašující.“⁴)

Možno říci, že Cypriánova konverse byla morálním zázrakem, třeba k ní nepřišlo náhle. Dlouho kolísal mezi pravdou a lží. Nenacházel v sobě dosti síly odložit své chyby. Bylo to však přátelství s knězem Caeciliem, jež ho přivedlo k milosti křtu. Opravdovost charakteru však prozaňuje už z jeho činů před křtem: ihned, jakmile poznal své záblesky křesťanství, rozdal své dosti veliké jmění chudým, vrhl se na Písmo sv. a to ne, že by mu bylo něčím novým, ale aby svoji víru posilnil. Právem píše pateticky jeho obdivovatel Pontius: „Nikdo neseje a ihned potom nežne, nikdo nelisuje víno ze zasetých hroznů, nikdo netrhá ovoce ze sotva zasazených stromků. V něm všechno neuvěřitelné se slučuje. Předchází, možno-li tak říci, předchází obilí símě, hrozny větve, jablka kořeny.“

Není divu, že za těchto okolností neplatil pro Cypriána příkaz apoštola, aby novokřtěnec nebyl ihned povoláván k úřadům církevním. (I. Tim. III, 6.) Lapidárně o tom znějí slova Pontianova: „Mora denique circa Dei gratiam nulla, nulla dilatio. Parum dixi: presbyterium et sacerdotium statim accepit. Quis enim non omnes honores gradus crederet tali menti credenti.“ Za kněžstvím brzy následoval úřad biskupa. Zemřel biskup Donát, on pak byl zvolen na jeho místo. Neucházel se o tento úřad, měl též protivníky, když však byl zvolen, chtěl jim být nejlepším přítelem.⁵⁾

Avšak při veškeré dobrotě žádal kázeň ve svém stádcí. Nejednal však nikdy absolutisticky, dotazuje se smýšlení kleru i lidu v důležitých otázkách duchovní správy. Rok jeho biskupské konsekrace není jistý. Stalo se tak pravděpodobně r. 248 nebo 249.⁶⁾

To již bylo těsně před pronásledováním Církve. Krátkého času do pronásledování využil pro očistu své duše a upevnění kázně. Z jeho listů, psaných v této době, můžeme posoudit, jaké se těšil vážnosti již na počátku episkopátu. Okolní biskupové se ho dotazují o radu v závažných otázkách církevní kázně. Odpovídá Euchratiovi na dotaz, zda má být do společenství církevního připuštěn taneční mistr, v listu k Pomponiovi dává pokyny, kterak zakročit proti pannám, které nedodržely slibu, v listu k Rogatianovi rozvážně radí, jak jednat se vzpurným jáhnem.

Klid však netrval dlouho. Přišel edikt Deciův a s ním spojené pronásledování. Na koho se zášť lidu první obrátila, byl ovšem biskup Cyprián. Luza žádala, aby byl předhozen lvům. Byl proskribován. Církev však Cypriána potřebovala. Nechtěl dráždit rozvášněný dav, proto se uchyluje do ústraní. Nestalo se tak však z nějaké ulekanosti nebo malomyslnosti. Cyprián sám se ospravedlňuje proti této domněnce v listu ke kleru římskému. Jeho odchod z veřejného života se stal z rozkazu Božího.

Byl vzdálen od svého stáda tělem, ale ne duchem. V jeho listech ke kleru a k lidu kartaginskému přímo dojíhá stesk po opuštěných. (Ep. V.) Vše ho k tomu žene, aby se vrátil, což jest jeho největším přáním. Zvláště by chtěl sám osobně uspořádati záležitosti, týkající se vedení církve. Rozum mu však káže zůstat ve vyhnanství. Napomíná klerus, aby pečovali o uvězněné pro víru, radí k opatrnosti, zdůrazňuje péči o chudé: „...circa omnia enim mites et humiles servis Dei congruit, temporibus servire et quieti prospicere et plebi providere debemus.“ (Ep. IV.)

Smysl pro církevní kázeň v něm neutu-
chá ani ve vyhnanství. Když někteří po-
dávali eucharistii padlým, aniž tito dříve
byli s Církví smířeni, rázně zakročuje.
Chápe padlé. Nediví se jim, že touží po
životě. Vždyť, kdo mrtvý by nespěchal
oživnout, kdo by nespěchal za svou spá-
sou! ... Ale úkolem představených je za-
chovat příkaz, nevědomé poučiti: „Ea e-
nim concedere quae in perniciem vertant,
decipere est, nec erigitur sic lapsus, sed
per Dei offensam magis impellitur ad rui-
nam.“ (Ep. IV.) Spása duší je mu nade
vše. Závažná rozhodnutí odkládá sice až
k době návratu k opuštěnému stádcí, radí
však, byl-li by kdo z padlých v nebezpe-
čí smrti, ať je s Církví smířen ihned.

Ovšem správa diecese z dálky má své
potíže. Tak měl menší nedorozumění s kně-
zem Luciánem, který smiřoval padlé na

přimluvu mučedníků, proti jeho směrnicím. Lid se bouřil, bylo zde potřebí rozhodně zasáhnout. (Ep. XXI, XXXI).

Při tom všem nezapomíná na písemný styk s Římem. Informuje též kněžstvo kartaginské, kterému oznamuje také, koho ordinoval. (Ep. XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV.) Kdo by ho však měl zastupovat v Kartagu samém? Ví, že diecese potřebuje aspoň zástupce. Koho jmenovat? I na to pomýšlí Cyprián. Má v Kartagu svého důvěrníka Rogatiána, ale tomu schází autorita. Svěřuje tedy správu diecese zvláštní komisi, složené z biskupů Caldonia a Herculana a kněží Rogatiana a Numidica.

Když však tito vikáři chtěli splnit příkazy svého představeného, setkali se s odporem. Vystoupil proti nim Felicissimus. Člověk poměrně zámožný, plný touhy stát se populárním; hověl proto přáním lidu a kázeň v Církvi uvolňoval. Takového Církve nemohla potřebovat! Charakterisuje ho sám Cyprián v listu ke Corneliovi, kde udává, proč byl Felicissimus z Církve vyloučen: „...ne schismatis et dissidii auctor, ne pecuniae commissae sibi fraudator, ne stuprator virginum, matrimoniorum multorum depopulator atque corruptor ultra adhuc sponsam incorruptam Christi, sanctam, pudicam, praesentiae suae dedecore et impudica atque incesta contagione violaverit.“

Felicissimus dovedl však na svou stranu strhnout i pět kněží, vlastnostmi podobných

sobě samému, a též část lidu, který toužil po volnější kázni. Cyprián zakročuje. Píše list vikářům kartaginským, přikazuje exkomunikaci neposlušných, žádá, aby list exkomunikační byl čten v Kartagu a k němu aby byla připojena jména všech těch, kteří se stali stoupenci Felicissimovými.

List je pln žhavé lásky k jednotě Církve. Cyprián si bolestně stěžuje, co musí vytrpět, když sám nemůže přijít k ohroženému stádu: „Quas enim poenas patior, fratres carissimi, quod ipse ad vos in praesentiam venire non possum, ipse singulos aggredi, ipse vos secundum Domini et Evangelii eius magisterium cohortari.“ (Ep. XL. ad plebem.)

NÁVRAT Z VYHNANSTVÍ.

Po čem Cyprián tak toužil, brzy se stalo skutkem. Imperium začalo být ohrožováno z vnější strany a tu nebylo času na ostré pronásledování křesťanů. Tak se stalo, že se poměry uklidnily, ač ne docela, a Cyprián se mohl po šestnáctiměsíčním pobytu ve vyhnanství vrátit ke svým věřícím. Stalo se tak o velikonočních svátcích r. 251.

První věc, kterou po návratu se rozhodl řešit, byla otázka padlých. To byla jedna z nejbolestnějších stránek pronásledování: zapření víry. Mnozí však z padlých toužili po usmíření. Přijat je? Jaké podmínky? Jak tuhé pokání? Bylo potřebí jednot-

né prakse na celém území. Cyprián se proto rozhodl svolat sněm biskupů afrických. Ale ještě před zahájením sněmu se zahloubal nad tímto problémem a pravděpodobně v této době napsal spis „De lapsis“.

Jak rozhodl koncil? Dekrety koncilu nařizovaly, aby byly aspoň v hodinku smrti smíření ti, kteří touží být ve společenství církevním. Jinak pokání mělo odpovídat velikosti poklesku. Provinil-li se biskup, kněz nebo jáhen, mohli být připuštěni ku pokání jako jiní, ale nezaujali už svých dřívějších úřadů.

Tato rozhodnutí měla svůj hluboký odraz v církevním životě římském. Jak to vypadalo? Zatím co církev kartaginská měla svého biskupa ve vyhnanství, církev římská neměla biskupa vůbec. Po smrti papeže Fabiána r. 250 pronásledování zneemožnilo volbu nového papeže. Když však vichřice nenávisti poněkud utichla, sešli se biskupové i lid římský, aby provedli volbu nového nástupce sv. Petra. Biskupem římským byl zvolen papež Cornelius, jehož skvělé vlastnosti popisuje Cyprián v listu k Antoniovi. (Ep. LII.) Než celá věc neměla tak hladký průběh. Vše bylo připraveno, aby byl zvolen Novatian. Intriky se však nepodařily, volba dopadla jinak. Poražená strana však na volbu Corneliovu nepřistoupila a zvolila si protipapeže Novatiana. Na počátku to byl rozkol pouze osobní, ale brzy se stal i rozkolem ví-

ry. Novatian se dal vysvětit za biskupa od čtyř opilýých biskupů, které pozval ze zapadlých krajů Itálie. Novatian měl spojence v nepříteli Cypriánově Novatovi, který mu také pomohl k papežství tím, že dal heslo, aby papežem byl zvolen vyzna-vač.⁷⁾

O rozhodnutích koncilu kartaginského byl informován papež Cornelius, který praxi africkou schválil. A tu z dřívějších obhájců padlých se stali vášniví nepřátelé. Novatian i Novatus zásadně takovou praxi odmítali, jako příliš povolnou.

Obě strany v církvi římské, jak Corneliova, tak Novatianova, měly zájem na tom, aby informovaly africké biskupy. Cyprián i ostatní biskupové nechtěli tak závažnou věc, jako je spor o papežský stolec, odbyti povrchně a proto se rozhodli poslat do Říma vyslance, biskupy Caldonia a Fortunata, aby tam na místě samém zjistili, jak se věci mají. Zatím byly ponechány věci in suspensio. Z toho však není možno usuzovat, že by si biskupové afričtí osobovali nějaké právo uznat a potvrdit volbu římského biskupa. Chtěli se však vyhnout dalším roztržkám a nedorozuměním, proto toužili mít nade vší pochybnost zjištěnu platnost volby Corneliovy.⁸⁾

Novatianova strana činila Cypriánovi v Kartagině dosti značné potíže, ale bezvýsledně. Felicissimus byl i koncilem z církve vyobcován, protibiskup Fortunát,

dosazený stranou Novatianovou, nebyl věřícími přijat. Cyprián se domníval, že nestojí za to o těchto maličkostech informovat papeže. To mu způsobilo nedorozumění. Protivná strana nelenila, do Říma odjel Felicissimus, posel Cypriánův byl zdržen nepříznivým počasím. Papež sice dosti stroze Felicissima odbyl, bylo mu však vyhrožováno a lid proti němu popuzován. Tu Cornelius vyhrůžkami poněkud rozrušen, mlčením Cypriánovým dotčen, posílá dva listy, z nichž jeden pojednával o Felicissimovi, druhý se dotýkal nepříjemně Cypriána. Cyprián stylisticky velmi krásně vypracoval odpověď na tyto listy, v níž hájí právo biskupa, aby soudil na vlastním území.⁹⁾

NOVÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ.

Další rány z vnější strany měly dopadnout znova na souženou Církev. Cypriánovi bylo samým Bohem zjeveno nové pronásledování, které brzy vypuklo edikty císařů Galla a Volusiána. Papež Cornelius byl popraven ve vyhnanství. Dle obecného mínění stalo se tak 14. září 252. Po něm nastoupil Lucius, který též po pěti měsících došel koruny mučednické. Někteří historikové se domnívali, že Cyprián i za tohoto pronásledování uprchl do vyhnanství. Své tvrzení opírají o velmi slabý důvod. Usuzují tak ze slov, která adresoval Cyprián vyznavačům v listě LXXXI:

„... si me ad vos pervenire loci conditio permitteret.“ Avšak „conditio loci“ se může docela dobře vztahovat na katedru biskupskou, jak můžeme porovnat z jiných jeho listů. Právě vysoký úřad mu nedovoľoval navštívit vyznavače, aby to nebylo pronásledovatelům příliš nápadné.

V tomto čase vypukl v Kartagině mor, při němž Cyprián s křesťany ukázal neobyčejnou lásku k chudině i ke všem morem postiženým. Ale ani za těchto těžkých okolností nezapomněl na církevní věci a píše knihu „Adversus Demetrianum“. Peněžitými sbírkami pak pomáhá k vykoupení zajatých křesťanů.

Pronásledování zatím na okamžik utichá. Císaři jsou vražděni, zmizel Gallus, po něm Aemilián, až vlády dosáhl Valerián. Za něho měla Církev pokoj. Kde je však mnoho klidu, tam se rozlézá hniloba. Proto Cyprián píše knihu *De mortalitate*. Skutky milosrdenství jsou mu námětem úvahy *De opere et elemosynae*. Ani on nebyl ušetřen různých maloměstských půtek. Tak se dostává do sporu s Florentinem Pupianem, který zasedl nad ním za soudcovský stůl a leccos mu vytýkal. Odpověď Cypriánova byla velmi pádná a prozrazovala výtečného advokáta.

Když byl v Římě zvolen nový papež Štěpán, schisma Novatianovo bylo ještě dosti živé a bylo také předmětem korespondence mezi Štěpánem a Cypriánem.

Právnický věhlas Cypriánův jakoby zastíňoval samého papeže: Biskupové z Galie se ve svých pochybnostech utíkají k Cypriánovi. Až tam se rozšířilo schisma Novatianovo, jehož stoupencem se stal také biskup arelatský Marcián. O tom uvědomil Cypriána biskup lyonský. Ale Cyprián se necítí kompetentní rozhodovat v této věci, píše proto papeži, aby zakročil, heretického biskupa sesadil, jméno pak nově dosazeného aby mu sdělili, aby mohl arelatskou církev informovat.

Se stejnou úctou žádají rozřešení sporu biskupové španělstí. Tam totiž byli dva biskupové pro těžké zločiny s biskupské hodnosti sesazeni. Jeden z nich se odvážil jít do Říma a tam papeži namluvit, že byli sesazeni neprávem. Španělstí biskupové o tom informovali biskupy africké, kterým na sněmu shromážděným byly dopisy přečteny a redakcí Cypriánovou pak byla biskupům španělským zaslána odpověď.

Mnohem závažnější však byla pře o platnost křtu bludařů. Příčinu k různosti názorů dalo 18 biskupů numidských, kteří zavrhovali křest udělený heretiky. Chtěli však být ubezpečeni o své praxi, proto se dotázali synody kartaginské, co o této věci soudí. Stejně se tázal i Quintus, biskup v Mauretanii. Odpověď byla totožná s jejich praxí, také Cyprián i synoda prohlašovali neplatnost křtu bludařů.

Opisy obou odpovědí poslal pak Cyprián do Říma papeži Štěpánovi. Avšak vyslan-

ci kartaginské synody byli papežem chladně přijati. Papež prý dokonce je ani nepřipustil k rozmluvě, odepřel pax a communio, zakázal, aby křesťany byli pohostinně přijati. Je však sporné, bylo-li tomu tak ve skutečnosti.

V tomto sporu napsal Cyprián ještě více listů, z nichž nejvíce důvodů pro thesi jím hájenou obsahuje dopis k Jubajanovi.

Cyprián je však horlivý zastánce jednoty, chce zamezit roztržku a svolává proto nový koncil do Kartaginy, v pořadí bojů již třetí. Na sněmu dává předčítat korespondenci týkající se otázky a vyzývá, aby se každý účastník otevřeně vyslovil. V této řeči jsou stěží utajené narážky na jednání papežovo. Po koncilu posílá informace do Říma. Jak boj dále pokračoval, není tak důkladně historii již známo. Nastalo nové pronásledování, které žádalo, aby pozornost byla obrácena od vnitřních půtek k vnějšímu nepříteli. Zdá se, že pře utichla za papeže Xista, definitivně pak rozřešena na všeobecném sněmu.

V Í T Ě Z.

Valerián, který začal svoji vládu pro křesťany velmi slibně, kouzly Macroniovými a jeho vlivem byl přiveden k zuřivému pronásledování všeho křesťanského. Cyprián pak v Africe byl prvním z těch, kteří zakusili ostří pronásledování.

Na počátku srpna 257 byl promulgován

první výnos Valeriánův, jímž bylo zakázáno křesťanům jakékoliv shromažďování a přikázáno biskupům, kněžím a jáhnům, aby se zúčastnili oficielního kultu. 30. srpna byl zatčen Cyprián, předveden před prokonsula Paterna, ale víru nezapřel a proto byl poslán do vyhnanství, kam ho doprovázel jáhen Pontian. Byla to zapadlá samota Curubin. Tam se Cypriánovi první noc zdálo, že bude příštího dne popraven. Prosil Pána Boha, aby den poprav byl odložen, až si uspořádá svoje věci. Jeho prosba byla vyslyšena. Ale ani ve vyhnanství nezapomíná Cyprián na skutky charity. Posílá těm, kteří úpěli v dolech v těžkých pracích, výpomoc ze zbytku svého majetku. Obdarování zvláštním listem za dobrodiní děkuje.

Prokonsul Paternus byl vyměněn prokonsulem Valeriem Maximem, který dal Cypriána odvést z vyhnanství do Kartaga, do zahrad, které kdysi byly vlastnictvím Cypriánovým. Tak se splnila jeho touha, aby mučednickou korunu přijal v rodném městě. Přicházeli sice k němu mnozí, nabízeli možnost útěku a úkrytu, ale on odmítl. Až nadešel 14. září roku 258, kdy rukou katovou byla zbavena života jedna z nejvýznačnějších biskupských postav, jaké skýtají dějiny křesťanství.

A pravdivá je charakteristika Cypriánova od Monceauxe: Byl to člověk činu, který měl jasný přehled, důsledný ve svých názorech, rozhodný a obezřetný, chladno-

krevný i roznicený. Co udivuje v jeho charakteru, je rovnováha duše.

AERE PERENIUS...

Krev skropila africkou půdu, tělo bylo v úctě pochováno křesťany, Lyon si pokládá za čest, že tam tělesná schránka velkého biskupa našla posmrtný klid, jeho dílo však žije dále. Nebylo by dokreslení obrazu tohoto velikána církevních dějin úplné, kdyby nebyla učiněna aspoň stručná zmínka o jeho spisech dříve nejmenovaných.

Brzy po obrácení chtěl se asi nejen vnitřně, nýbrž i po vnější stránce vyrovnat s pohanstvím. Činí tak v knize: *De idolorum vanitate*. Ten, kdo přečetl jiné práce Cypriánovy, psané krásnou latinou, pocítí jakýsi rozdíl mezi dikcí tohoto díla a vyjadřováním v jiných spisech. Kniha budí dojem, že to jsou vlastně jen poznámky k větší práci, nebo volně podané poznámky z jiného díla. A četli-li by kdo dříve Tertuliánovu Apologii a Minucia Felixe Octavia, nebude mít pochybností, že to byly předlohy pro tento spis. V první části práce je zřejma závislost na Minuciovi, v druhé pak na Tertuliánovi. Je toto dílo podvržené? Či byl Tertulián plagiátorem? Zajímavé řešení přináší Monceaux: jest to původní dílo Cypriánovo, které však sám nedal na veřejnost. Byly to poznámky, které byly uloženy v jeho

listinném materiálu a teprve po smrti z piety byly dány do oběhu. Názor Monceauxův ovšem možno přijat pouze jako hypotesu. Snad by bylo možno tuto závislost vysvětlit také jiným způsobem:

Ze svědectví Pontiova víme, že Cyprián si zamiloval knihy Tertuliánovy. Čítával denně z nich aspoň několik stránek. Kniha tato byla napsána brzy po obrácení. Jest asi pouhým myšlenkovým odrazem čteného.

Knihou probleskuje občas ironie. Vysmívá se božstvům: „... jestliže se kdy bohové zrodili, proč se nerodí teď? Či snad Jupiter zestárnul, nebo Junona se stala neplodnou?“

Logické uvažování vede Cypriána k závěru: „Jedna jest královna u včel, jeden jest vůdce stáda, jeden vůdce vojska: tím spíše jeden jest ředitel světa, který jediné svým slovem všude rozkazuje.“

Upozorňuje také na zkušenost: vždyť v mluvě užíváme často vět: „O Bože, Bůh to vidí, Bohu odporoučím, Bůh ti to odplať, Bůh to nechce, dá-li Bůh. Atque haec est summa delicti, nolle agnoscere, quem ignorare non possis — to jest vrchol zločinu, neuznati toho, kterého nemůžeš neznat.“

Bylo-li dřívější apologetické dílko Cypriánovo kusé, slohově ani obsahově nevynikající, celá síla ducha a jeho průbojnost vytryskla v pádné odpovědi na urážky a předhůzky prokonsula Demetria. Je

to spis *Ad Demetrium*. K práci byl vlastně vyprovokován neustálými narážkami, pomluvami, jichž si napřed nevšímal. Ale i jeho přešla míra trpělivosti, a tu by mlčení mohlo být vykládáno jako známka slabošství. Ostrou polemikou se vypořádává s běžnými názory: křesťané zaviňují pohromy, bohové jsou uraženi. Vysvětluje, proč se křesťané nebrání násilí: „*Patientes facit de secutura ultione securitas*. Křesťana se nedotýkají pohromy tohoto světa... ten, kdo byl znovu stvořen Duchem, nežije již zemi, ale Bohu.“

Knížečka je vášnivým dílem křesťanské lásky. Argumentace Písma, rozumové důkazy, osobní útoky proti adresátovi, jsou smíšeny s projevy lásky křesťanů prvních dob.

Plna citátů z Písma jsou *Testimoniorum libri tres adversus Judeos*. Mezi apologetickými díly Cypriánovými bývá uváděn také list *Ad Donatum*, ale je to spíše osobní konfese Cypriánova, psaná brzy po obrácení, s velkými stopami erudice klasické, třebaš přímo necituje autory.

Nejzajímavější a nejpůvodnější díla Cypriánova jsou ta, která byla vyvolána dobou. K živým polemikám, které zmítaly křesťanskou Afrikou ke konci pronásledování Deciova, se vztahuje stručné, ale myšlenkově bohaté i dějinně významné pojednání: *De catholicae ecclesiae*

unitate! Jako spis De lapsis, i tato práce byla čtena na koncilu v Kartagině r. 251. Má na zřeteli dvojí veřejnost: Na jedné straně jsou to věřící, či lépe řečeno vyznavači, a odpadlíci, na druhé straně pak biskupové, kterým je připomínán jejich úkol. Překlad a rozbor poví o tomto díle nejvíce.

PŘEKLAD

Když nás Pán napomíná a říká: „Vy jste sůl země“, (Mat. V, 13.) a když nám přikazuje, abychom v nevinnosti byli prostí a při vši prostotě opatrní (Mat. X, 16.) — co jiného sluší se na nás, bratři nejmilejší, než zopatrněti a bdíti s úzkostlivým srdcem, vypozerovati úklady lstivého nepřítele a jich se varovati, abychom my, kteří jsme Krista, moudrost Boha Otce, oblékli, nezdáli se méně moudří v péči o spásu?

Vždyť není potřeba obávati se pouze pronásledování a těch věcí, které, aby podlomily a rozehnaly sluhý Boží, ženou se na ně zjevným útokem. Snazší je být ve střehu tam, kde je zřejmé nebezpečí a duch se předem připravuje k půtce, když se ukáže protivník.

Více je třeba varovati se nepřítele, který se přikrade potajmu, klame rouškou pokoje, podoben hadu, plíží se ztlumenými kroky (nepozorovaně). Proto také dostal jméno hada. Takové jest jeho chytřectví, taková jest jeho skrytá a zastřená úskočnost v napadání člověka.

Jako již hned od počátku klamal a lichotě lživými slovy podvedl prosté duše neopatrně důvěřující, tak samého Pána

odvážil se pokoušet, jako by chtěl opět podvésti a oklamati, potajmu se přitočil. Byl však přece poznán a zahrán; a proto byl poražen, že byl poznán a odhalen.

II.

Odtud nám byl dán příklad, kterak se vzdáliti cesty starého člověka a jíti ve šlépějích žijícího Krista. (Jde o to), aby-chom znovu nepozorní neuvázli v osidlech smrti, ale prozřetelní v nebezpečí dosáhli získané nesmrtelnosti.

Kterým způsobem je však možno dosíci nesmrtelnosti? Ne-li tím, jímž je smrt potlačena a přemožena, totiž zachováváním přikázání Kristových? On sám napomíná a praví: „Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání.“ (Mat. XIX, 17.) A dále: „Jestliže učiníte, co vám přikazuji, nebudu vás již nazývati služebníky, nýbrž přáteli.“

O těch pak říká, že jsou stateční a stálí, jako pevný balvan, přirostlý ke skále, proti všem bouřím a zápasům věků neochvějní, nezlomnou silou upevnění. — Praví: „Kdo slyší slova má a činí je, připodobním jej muži moudrému, který vystavěl dům na skále. Přišla bouře, rozlily se řeky, vály větry a obořily se na ten dům a nespádl, neboť byl postaven na skále.“ (Mat. VII, 24, 25.)

Držme se tedy jeho slov a cokoliv on učil a činil, tomu se i my učme a to čin-

me. Ostatně, kdo může říci, že věří v Krista, když nečiní to, co Kristus činiti přikázal? Či snad lze dojít odplaty za víru tomu, kdo nechce plnit příkazy víry? A kdo jest duchem bludu zachycen, nezbytné jest, aby se kymácel a zmítal, jako prach zvednutý vichrem. (Konečně) s takovým jednáním nedojde spásy ten, kdo se nepřidrží spásné cesty pravdy.

III.

Chraňme se, nejmilejší bratři, nejen těch věcí, které jsou zjevné a jasné, ale i těch, které se skrývají pod prostotou chytrácké lsti. Co jest chytřejšího, co jest prostšího, než že nepřítel, odhalený a poražený Kristovým příchodem, jakmile světlo národům vzešlo a spásný paprsek k oblažení lidstva zazářil — takže hluší popřáli sluchu duchovní milosti, slepí otevřeli oči k Bohu, nemocní věčným zdravím okřáli, chromí k Církvi chváтали, němí jasnými hlasy a prosbami se modlili — vida modly opuštěné a pro velký počet věřících svá sídla a chrámy prázdné, než že vymyslí nový úskok, aby i pod samým jménem křesťanským klamal neobezřetné?

Které nemohl udržet na cestě staré slepoty, ty klame a přelstívá cestou nového bludu. Ze samé církve lidi loupí. A zatím, co se jim zdá, že z temnosti toho věku již vybředli a k světlu se blížili, aniž o tom věděli, jinými temnotami je oslepuje. Ač

se jejich život neshoduje ani s evangeliem, ani s jeho zachováváním a zákonem, nazývají se křesťany a pohybují se v temnotách, domnívají se, že mají světlo, jsou chlácholeni a šáleni protivníkem, který dle slov apoštola proměňuje se v anděla světlosti a své sluhý nastavuje jako služebníky spravedlnosti, kteří pak prohlašují noc za den, zahynutí za spásu, zoufalství za skrytou naději, nevěru za předstíranou víru, Antikrista pod jménem Kristovým; to všechno za tím účelem, aby pravděpodobné lhouce, proniknutí pravdy zamezili.

Tak se děje, bratři nejmilejší, když se k původu pravdy nepřihlíží, ani základ se nehledá, ani nauka nebeského učitele se nezachovává.

IV.

Jestliže kdo toto uváží a vyzkouší, nebude potřeblí obšírného pojednání ani mnohých důvodů. — Snadný je důkaz tam, kde víra je obsahem pravdy.

Mluví Pán k Petrovi: „Já pravím tobě: Ty jsi Petr (Skála), a na té skále vzdělám Církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“

A opět po svém zmrtvýchvstání praví: „Pas ovce mé!“

Nad ním jediným staví svou Církev a jemu přikazuje pásťi ovce své.

Ačkoliv po svém zmrtvýchvstání uděluje všem apoštolům stejnou moc a praví: „Jako mě poslal Otec, i já posílám vás: přijměte Ducha svatého: komu odpustíte hříchy, budou mu odpuštěny, komu zadržíte, budou jemu zadrženy“ (Jan XX, 21—23.) — přece, aby získal jednotu, jediný stolec zřídil a základ této jednoty od jednoho počínající podepřel svou autoritou!

Byli ovšem i ostatní apoštolé to, co byl Petr: nadaní stejnou poctou a mocí. Záčátek však pochází od jednoty a prvenství je dáno Petrovi, aby byla prokázána jedna Církev Kristova a jedna stolice.

A pastýři jsou všichni, ale stádo se ukazuje jedno, které od všech apoštolů jednomyslně má být spravováno, aby se ukázala jedna Církev.

Jednu a tutéž Církev také v Písni Písní Duch sv. z poslání Páně označuje a praví: „Jediná jest holubice má, má čisťounká, jedináček matčin, miláček té, jež ji porodila.“ (Cant. VI, 9.)

Kdo jednotu této Církve nezachovává, zda se domýšlí, že má víru? Kdo se vzpírá a vzpouzí proti Církvi, kdo stolicí Petrovu, na níž je církev vystavena, opouští — ten věří, že je v Církvi?

Ba i blažený apoštol Pavel o tomtéž učí a tajemství jednoty osvětluje, řka: „Jedno tělo, jeden duch, jedna naděje povolá-

ní našeho, jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh.“ (Efes. IV, 4—6.)

V.

Tuto jednotu musíme zachovávat i a hájiti zvláště my, biskupové, kteří jsme v čelo Církve postaveni, abychom dokázali, že biskupství je jedno nedělitelné. Nikdo lhaním ať bratrstvo neklame, nikdo ať pravdu víry neporušuje zlotřilou zpronevěrou. Biskupství jest jedno, jehož díl v celosti od jednotlivců se drží.

I Církev jest jedna a ta vzrůstem i plodností se široko rozkládá.

Jako jest mnoho slunečních paprsků, ale světlo jedno; jako větve stromu jsou mnohé a kmen toliko jediný, pevně zakořeněný; jako z pramene jednoho, mnoho potůčků vyvěrá a třebas mnohotvárným tokem zdá se být rozplynulý, jednotu jest uchována v jeho počátku. Odtrhni paprsek sluneční od slunce, jednotu světla neutrpí rozdělením; ulom větev se stromu, úlomek nebude moci pučeti; od pramene zdrž potok, odtržený vyschne. Tak i Církev, světlem Páně oblitá, vysílá paprsky na celý svět; jedno přece je toliko světlo, které se všude rozlévá a jednotu těla se netříští. Rozkládá své velmi plodné větve po celé zemi, hojně plynoucí potůčky šíře rozvádí; jedna je však hlava, jeden původ i jedna matka hojná v plodnosti v následcích. My jsme jejím plodem, jejím mlékem jsme kojeni, jejím duchem oživeni.

Snoubenka Kristova cizoložiti nemůže, neporušená jest a cudná. Zná toliko jeden dům, v čistém studu posvátnost jednoho lože chrání. Ta nás uchovává Bohu; synům, které zplodila, království přiděluje.

Kdokoliv od Církve odtržený se spojuje s cizoložnicí, od zaslíbení Církve se oděluje: nedosáhne od Krista odměny, kdo opustil Církev Kristovu. Jest cizinec, hanebník, nepřítel. Nemůže mít Boha za Otce, kdo nemá Církev za matku. Mohl-li se někdo zachrániti, kdo byl mimo archu Noemovu, i kdo je mimo Církev, vyvázne. Pán napomíná a praví: „Kdo není se mnou, proti mně jest; a kdo se mnou neshromažďuje, rozptyluje.“ (Mat. XII, 30.) Kdo mír Kristův a svornost kazí, ten jedná proti Kristu. Kdo mimo Církev shromažďuje, Církev Kristovu rozhání.

Praví Pán: „Já a Otec jedno jsme.“ (Jan X, 30.) A opět o Otci i Synu i Duchu svatém jest psáno: „A tito tři jedno jsou.“ (I. Jan V, 7.) A někdo věří, že tato jednota Bohem samým upevněná, s tajemstvími nebeskými související, svárem střetnutí všech se srdcí by mohla být roztržena? Kdo této jednoty se nedrží, zákona Božího se nedrží, nemá víry Otce ani Syna, nemá života a spásy.

VII.

Tato závaznost jednoty, toto pouto nerozvížitelné svornosti se prokazuje, když v Evangeliu tunika Pána Ježíše Krista se nedělí ani netrhá, ale komu z losujících o šat Kristův připadá, přijímá šat neporušený, a jest v (jeho) majetku netknutá a nerozdělená. Praví o tom Písmo: „O tunice však, poněvadž nebyla od vrchu sešívána, ale veskrze utkaná, se domluvili: Neroztrhejme ji, ale losujme o ni, čím má být.“ (Jan XIX, 23, 24.)

Ona měla jednotu, která přichází s vrchu, to jest s nebe od Otce, která nemůže být vůbec trhána od toho, kdo ji přijímá ve svůj majetek, vždyť jí přísluší celá a zároveň pevná stálost.

Kdo Církev Kristovu dělí, nemůže vlastnit šat Kristův.

Opačně je tomu u Šalomouna. Když ten umřel a jeho království i poddaní měli být rozděleni, Achias prorok, potkav se na poli s králem Jeroboamem, roztrhl svůj plášť na dvanáct kusů, řka: „Vezmi sobě deset kusů. Neboť toto praví Hospodin: Aj, já vytrhnu království z ruky Šalomounovy a dám tobě deset pokolení; a dvoje pokolení zůstane pro služebníka Davida a pro Jerusalem město, kteréž jsem vyvolil, abych tam položil jméno své.“ (III. Král. 31, 32, 36.)

Achias tedy roztrhl své roucho, když se dvanáct kmenů izraelských trhalo od sebe.

Proto také, že lid Kristův se nesmí rozdělit, tunika jeho od vrchu všechna veskrze utkaná, od vlastníků není rozdělena. Nedělitelná, celičká a nepáraná poukazuje na pevnou svornost našeho lidu — (těch), kteří jsme Krista oblékli.

VIII.

Kdo je tedy tak zlotřilý a bezbožný, kdo je vášní nesvornosti šílený, který by se domníval, že je možno, ba dokonce odvážil se roztrhnouti jednotu Boží, šat Páně, Církev Kristovu?

Kristus sám napomíná své v evangeliu a učí, řka: „A bude jedno stádo a jeden pastýř.“ Či domníval by se kdo, že na jednom místě může být mnoho pastýřů a mnoho stád? Také sám apoštol Pavel nás ponouká k jednotě, zapřisahá a napomíná: „Prosím vás, bratři, skrze jméno Pána našeho Ježíše Krista, abyste jednotejně všichni mluvili, a aby nebylo mezi vámi roztržek; budete pak spojeni v jednomyslnosti a ve stejném mínění.“ (I. Kor. 1, 10.) A opět říká: „Snášejíce se vespolek v lásce, usilující zachovati jednotu Ducha ve svazku pokoje...“ (Efes. IV, 23.)

Či se snad domníváš, že při víře by mohl stát a žít ten, který od Církve odpadá, sobě jiná sídla a různé domovy zakládá, (uvážíš-li) když bylo řečeno Rahab, již jest předobrazena Církev: „Otce svého a matku svou i bratry své i všecku rodinu

otce svého shromáždí k sobě do domu svého; a kdo by vyšel ze dveří domu svého, sám sobě vinen bude.“ (Jos. II, 18, 19.) Také tajemství paschae nic jiného v zákoně Exodu neobsahovalo, než aby beránek, který jest předobrazem Kristovým, v jednom domě se jedl. Mluví Pán, řka: „V jednom domě se jísti bude, aniž vynesete ven něco z masa jeho.“ Tělo Kristovo a svátost Páně nemůže být ven vyhozena, a věřící nemají jiného domova leč Církve.

A na ten dům, na ten příbytek svornosti poukazuje Duch svatý v žalmech, řka: „Bůh, který dopřává bydlení svorným v domě.“ (Ž. LXVII, 7.) — V domě Božím, v Církvi Kristově, bydlí jednomyslní, zdržují se svorní a prostí.

IX.

A proto Duch svatý přišel v podobě holubice: jest to tvor prostý a čistý, bez hořké žluči, bez dravého zobáku, nedrásá násilnickými drápy, miluje lidské obydlí, zná pohostinství jediného domu. Když se vylíhnou mladé; když vylétnou na pastvu, jsou v jednom hejnu; společným stykem tráví svůj život, celováním jeví svornost pokoje, zákon jednoty všude splňují.

Taková má být i v Církvi upřímnost, takové lásky má být dosaženo, aby bratrská láska napodobovala holubice, aby pokora a tichost se rovnala beránkům a ovcím.

Co má co činit v nitru křesťana divokost vlků, zuřivost psů, smrtelný jed hadů, krvavá vzteklost šelem? Jest si jen blahopřát, že takoví se od Církve oddělují — aby holubice, ovce Kristovy, vzteklou a jedovatou nákazou nebyly uchváceny.

Nikdy se nemůže sloučiti a spojití hořkost se sladkostí, tma se světlem, déšť s jasem, boj s mírem, úroda s neúrodou, sucho s vodami, bouřka s klidným počasím. Ať (tedy) nikdo se nedomýšlí, že dobří se mohou od Církve odloučiti: pšenici vítr neodnáší; bouře nevyvrátí pevně zakořeněný strom; prázdné plevy se zmítají, nezdravé stromy náporom větru se vyvracejí. Takové lidi proklíná a kárá apoštol Jan: „Z nás vyšli, ale nebyli z nás; kdyby z nás byli, byli by s námi zůstali.“ (I. Jan II, 19.)

X.

Takovým způsobem povstaly herese a ještě často povstávají: Když zvrácená mysl nemá pokoje, když rozvratná zrada se nepřidrží jednoty. Aby se tak dělo, Bůh dopouští a trpí z dvojího důvodu: 1. poněvadž ponechává každému svobodnou vůli, 2. aby osvědčených víra zazářila co nejjasněji, když soudem pravdy byla vyzkoušena naše mysl a naše srdce.

Skrze apoštola napomíná Duch svatý a praví: „Musí kacířství býti, aby se ukázali osvědčení mezi vámi.“ (I. Kor. XI, 19.)

Tak se osvědčují věrní, tak se odkrývají zrádci. Tak i před osudným dnem se zde rozdělují duše spravedlivých od nespravedlivých, a od zrna se oddělují plevy.

Ti jsou to, kteří sami sebe mezi nerozvážnou sběří vydávají za vrchnost bez božského ustanovení, kteří bez náležitého oprávnění se vydávají za představené, kteří, aniž by jim kdo dal biskupský úřad, si přisvojují jméno biskupovo.

Ty Duch svatý označuje v žalmech jako sedící na stoličce moru (I. 1), jako záhubu a nákazu víry, klamající hadím jazykem, výtečníky v porušení pravdy, chrlicí smrtelné jedy morovými jazyky; jejich řeč je jako rakovina, styk s nimi vlévá nitru a srdcím jednotlivců smrtelný hnis.

XI.

Proti takovým volá Pán, od nich odvrací a zdržuje bloudící lid, řka: „Nechtějte poslouchat řeči lžiproroků, poněvadž vidy jejich srdce ukazují jejich nicotu. Mluví sice, ale ne z úst Hospodinových. Říkají těm, kteří pohrdají slovem Božím: Pokoj bude vám a každému, kdo jedná dle své vůle. A nic zlého se nestane tomu, kdo chodí dle zvrhlého srdce svého. - Nemluvil jsem k nim a oni sami prorokovali. Kdyby však stáli v mé radě a slyšeli má slova, ta pak hlásali mému lidu, odvrátil bych je od zločinných jejich myšlení.“ (Jer. XXIII, 16, 17, 21, 22.)

Na tytéž ukazuje a je označuje Pán řka: „Mne opustili, pramen vody živé, a vykopali sobě studny rozmetné, které nemohou udržeti vodu.“ (Jer. II, 3.)

Ač nemůže být jiného křtu kromě jednoho, domnívají se, že mohou křtít. Opuštivše studnici života, přece slibují jiným milost vody živé a spásné. Tam se lidé neочиšťují, ale spíše poskvřňují; hříchy se tam nesmývají, ale spíše hromadí. Toto narození nerodí syny Bohu, ale d'áblu. Lží zrození, zaslíbení pravdy nechápou; zradou zrození, milost víry ztrácejí. K odměně míru dojíti nemohou, kteří mír Páně vášnivou nesvorností porušili.

XII.

Ať se někteří neomlouvají bezpodstatným výkladem o tom, co řekl Pán: „Kde dva nebo tři jsou shromážděni ve jménu mém, já jsem uprostřed nich.“ (Mat. XVIII, 19, 20.) Porušovatelé Evangelia, falešní vykladači, se přidržují posledních slov, předchozí přeskakují; pamětlivi části, (jinou) část lstivě ututlávají; jako sami jsou odříznuti od církve, tak myšlenku jedné kapitoly trhají: Pán totiž, když své učedníky vybízel ke svornosti a míru, řekl: „Pravím vám, sjednotí-li se dva z vás na zemi v kterékoliv věci, za kterou by prosili — stane se jim to od Otce mého, jenž jest v nebesích. Neboť, kde jsou dva nebo tři ve jménu mém, tam jsem uprostřed nich.“

(Mat. XVIII, 19, 20.) Těmi slovy se prokazuje, že ne množství, ale jednotě se uděluje. Jestliže dva z vás, praví, se sjednotí na zemi; nejdříve zdůraznil jednomyslnost, předeslal pokojnou svornost, abychom pevně a věrně se shodli, vyložil.

Jak je však možno, aby souhlasil s jiným ten, který se nesrovnává s tělem Církve samé a s veškerým bratrstvem? Jak se mohou dva nebo tři shromáždit ve jménu Kristově, je-li o nich známo, že jsou od Krista a jeho Evangelia odpadlí? Ne my od nich, ale oni od nás odpadli. Když potom kacířství a schismata vznikla, a oni si naustanovovali různých sborečků, opustili hlavu a základ pravdy.

Kristus však mluví o své Církvi a to k těm, kteří jsou v Církvi, budou-li sami svorni, budou-li prositi dva nebo tři pospolu jednomyslně, podle toho, jak byl přikázal a vybídl, aby mohli, třeba by byli jen dva nebo tři, dosáhnouti od svrchovanosti Boží toho, oč žádají.

Kde dva neb tři budou pospolu ve jménu mém — praví — já jsem s nimi. Totiž s upřímnými a pokojnými, s bohabojnými a zachovávajícími přikázání Boží. Řekl, že je se dvěma nebo třeba se třemi, jako byl se třemi jinochy v ohnivé peci. Poněvadž (tito) byli k Bohu upřímní a mezi sebou jednomyslní, zatím co plameny je obklopovaly, osvěžil je krůpějemi rosy. (A dále) jako sám

přispěl dvěma uvězněným apoštolům, poněvadž byli upřímní a jednomyslní, sám brány žaláře otevřel, aby slovo, které věrně hlásali zástupům, přednesli.

Když tedy ve svém poučování tak mluví a praví: „Kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, já jsem s nimi“, — neodděluje lidi od Církve ten, který Církev ustanovil a založil, ale vytýkáje nesvornost zrádným, věrným svou řečí pokoj doporučuje a ukazuje, že jest mnohem raději se dvěma nebo třemi, kteří se jednomyslně modlí, než s nejednotným zástupem — více pak, že jest možno dosáhnouti vroucí modlitbou několika, než nesvornou modlitbou mnohých.

XIII.

A proto, když ukládal zákon modlitby, dodal: „A když povstanete k modlitbě, odpusťte si, máte-li co proti sobě, aby i Otec váš, který jest v nebesích, odpustil vaše hříchy.“ (Mat. XI, 25.) A ty, kteří přistupují k oběti s nevůli, odvolává od oltáře a přikazuje nejdříve se smířiti s bratrem a pak s pokojem se vrátiti a Bohu přinést svůj dar. Vždyť ani na dary Kainovy Bůh nevzhlédl: neboť s Bohem nemohl v mír vejíti, kdo nebyl s bratrem zajedno pro vášnivou rozmlíšku.

Jaký mír si slibují nepřátelé bratrů a jaké se domnívají, že slaví oběti sokové

kněží? Či se domnívají, že je s nimi Kristus, v jejich sboru, když se shromažďují mimo Církev?

XIV.

Takoví i kdyby byli umučeni při vyznání jména, tato poskvrna ani krví není smyta. Nevyhladitelná a těžká vina nesvornosti ani utrpením není očištěna. Nemůže být mučedníkem ten, který není v Církvi. Království nebude moci dosáhnouti ten, který opustil tu, jež má vládnouti. Kristus nám dal pokoj, přikázal nám být jednoho srdce a jedné mysli, neporušené a nedotčené úmluvy přátelství a lásky poručil zachovávat. Nemůže se prokázati za mučedníka ten, který se nedržel bratrské lásky.

Tak učí a dosvědčuje apoštol Pavel řka: „... a kdybych měl víru, tak že bych hory přenášel, lásky však kdybych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal na pokrm chudých veškerý majetek svůj, a kdybych vydal tělo své ke spálení, lásky však kdybych neměl, nic nedokáži. Láska je velkomyslná, láska jest dobrotivá, láska nezávidí, nečiní zlé, nenadýmá se, neroztrpčuje se, nemyslí na zlé. Všecko miluje, všemu věří, všeho se naděje, všecko snáší. Láska nikdy nepomíjí.“ (I. Kor. 13, 2—8.)

Nikdy, praví, nepomíjí láska. Neboť tato vždy bude v království. Tato navěky bude trvati jednotou bratrství s ní spojenou. Ke

království nebeskému nedojde nesvornost. K odměně Kristově, který řekl: „Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jakož já miloval jsem vás“ (Jan XV, 12.), nemůže náležeti ten, který lásku Kristovu zrádnou nesvorností zranil.

„Kdo nemá lásky, nemá Boha“ — praví svatý apoštol Jan. „Bůh jest láska, kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh přebývá v něm.“ (Jan IV, 16.) S Bohem nemohou zůstat ti, kteří nechtěli být v církvi Kristově jednomyslní. I když budou hořeti, vrženi na pospas plamenům a ohni, nebo položí své životy dravé zvěři, nebude to koruna víry, ale trest zrady; nebude to slavný příchod zbožné statečnosti, ale zánik zoufalosti. Takový může být zabit, ale nemůže být korunován. I on se zná ke křesťanství, jako ďábel často se umí stavěti jako by byl Kristem. O čemž Pán předpovídá řka: „Mnozí přijdou ve jménu mém říkajíce: Já jsem Kristus a mnohé svedou.“ (Mar. 3, 6.) Jako není Kristem ten, kdo by třebaš jeho jménem sváděl, tak ani za křesťana nemůže býti pokládán ten, který nevytrvává v pravdě jeho evangelia a víry.

XV.

Ač prorokovati, zlé duchy vymítati a konati veliké zázraky jest na zemi věc ovšem vznešená a podivuhodná, přece však království nebeského nedosáh-

ne ten, který se ve všech těch věcech vyzná, jestliže nekráčí pozorně po cestě spravedlnosti a řádu.

Pán to naznačuje a praví: „Mnozí mně řeknou v onen den: Pane, Pane, zdaž jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém zlé duchy nevymítali, a ve jménu tvém velké zázraky nekonali? A tehdy řeknu jim: Nikdy jsem vás neznal, odejděte ode mne, pachatelé nepravosti. (Mat. VII, 22, 28.)

Spravedlnosti je potřebí, abychom si Boha soudce naklonili. Příkazů jeho a napomenutí jest poslechnouti, aby zásluhy naše došly odměny. Pán ve svém evangeliu, když cestu naší naděje a víry stručně upravoval, praví: „Bůh tvůj, Bůh jeden jest — a — milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, z celé mysli své. Toto jest první přikázání. Druhé jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těchto dvou přikázáních záleží všecken zákon a proroci.“ — Jednotě zároveň a lásce ve svém úřadě učitelském učil, všechny proroky a zákon uzavřel do dvou přikázání. Jakou pak jednotu zachovává, jakou lásku střeží a zamýšlí ten, který, šílený vášní nesvornosti, Církev trhá, víru ničí, ruší mír, lásku rozrušuje, svátost zlehčuje?

Toto zlo, nejmilejší bratři, již dříve začalo; nyní však vzrostla toho zla nebezpečná pohroma, vystupovat a bujetí začala ve větší míře jedovatá zloba kacířské převrácenosti a schismatu, poněvadž tak se to mělo státi na sklonku světa dle předpovědi Ducha svatého skrze apoštola: „V posledních dnech nastanou těžké časy. Lidé budou totiž sobečtí, zpupní, chlubní, chtiví, rouhaví, rodičů neposlušní, nevděční, bezbožní, bezcitní, nesmiřliví, utrhační, nezdrženliví, neurvalí, dobrému nepřízniví, zrádní, zlomyslní, pošetilostí prosáklí, více rozkoší než Boha milovní, majíce sice vzhled pobožnosti, moc její však zapírajíce. Z řad těch pocházejí lidé, kteří se vkrádají do domů a chytají ženštiny obtížené hříchy, puzené rozličnými chťiči, které se stále učí, ale nikdy k poznání pravdy nedojdou. Jako však Jannes a Jambres se protivili Mojžíšovi, tak i tito se protíví pravdě, ale mnoho nepořídí. Neboť jejich nesmyslnost bude zjevna všem, jako byla i oněch.“ (II. Tim. III, 1—9.)

A naplňuje se, cokoliv bylo předpověděno. Lidé a rovněž i čas stvrzuje to, že svět se chýlí ke svému konci. Více a více za zuření protivníka (ďábla) blud klame lid, pošetilost jej popuzuje, nepřízeň podněcuje, žádostivost zaslepuje, bezbožnost jej hanobí, pýcha nadýmá, nesvornost roztrpčuje, hněv štve.

Nás však přece ať nerozechvívá a nemate nesmírná a náhlá zrada mnohých, ale spíše naši víru, při vědomí předpověděné pravdy, ať posiluje. A jako někteří už začali být takovými, jak to již dříve bylo předpověděno, tak ať se mají před podobným na pozoru ostatní bratři, neboť i toto bylo již dříve předpověděno, jak poučuje Pán: „Proto i vy se mějte na pozoru, hle, předpověděl jsem vám vše.“ (Marek, XII, 23.)

Prosím vás, bratři, varujte se takových lidí, vyhýbejte se záhubným řečem jako nakažlivému moru a neposlouchejte jich, jakož psáno jest: „Opleť své uši trním a neslyš jazyka ničemného.“ A opět: „Dobré mravy kazí zlé rozhovory“ (I. Kor. XV, 33); že jest takovým se vyhýbat, poučuje a vybízí nás Pán: „Slepí jsou vůdcové slepých. Vede-li slepý slepého, oba padnou do jámy.“ (Mat. XV, 14.) Jest třeba se odvrátiti a prchatí před každým, kdo od Církve odpadl. Jest to převrácenec a hříšník, sám od sebe odsouzený. (I. Tit. III, 11.)

Či se kdo domnívá, že jest s Kristem, když proti kněžstvu Kristovu útočí a od společenství kleru a lidu se odlučuje? Nosí zbraně proti Církvi, proti plánům Božím bojuje. Nepřítel oltáře protivník Kristovy oběti, místo víry věrolomný, místo pobožnosti svatokrádce; neposlušný sluha, bezbožný syn, nepřátelský bratr, pohrd-

nuv biskupy, opustiv kněžstvo Boží, odvažuje se postavit jiný oltář, jinou modlitbu nedovolenými slovy se modliti, lživými oběťmi zlehčovati pravdu oběti Pána, a odvažuje se nevědět o tom, že ten, který pracuje proti Božímu zřízení, je trestán za svou nerozvážnou opovážlivost božským trestem.

XVIII.

Tak byli ihned za svou opovážlivost potrestáni Kore i Dathan i Abiron, kteří se pokusili osobiti si obětní práva proti Mojžíšovi a Aronovi. (Num. XVI, 27.) Země se rozpukla, do hloubky se roztrhla, a propast pohltila stojící zaživa i samého odpadlíka. A hněv rozhorleného Boha nerozdrtil pouze původce, nýbrž i ostatních 250 účastníků a spojenců v tomto šílenství, kteří se spřáhli zároveň s nimi k té opovážlivosti, zničil blesk z rukou Božích, urychliv tak pomstu, napomínaje a ukazuje tím, že se děje proti Bohu, cokoliv nešlechtníci se pokusili učiniti lidskou zvůli proti ustanovením Božím.

Tak byl i král Oseáš hněvem Božím znetvořen a všestranným malomocenstvím na čele poskvrněn, když nesl kadidlo a proti vůli Boží si osoboval právo na obět, třeba mu odporoval kněz Azarias, a on neposlechl a nechtěl ustoupit. Byl na té části označen za urážku Boha, na které jsou označováni ti, kteří jsou hodni Pána.

A synové Aronovi, kteří položili na oltář cizí oheň, který Pán nenařídil, byli ihned zahlazeni před tváří Boha — mstitele.

XIX.

Tyto napodobují a následují ti, kteří pohrdli Božským podáním, touží po cizích naukách a zavádějí učení z ustanovení lidského. Tyto napadá Pán a trestá v Evangeliu slovy: „Zavrhuje příkaz Boží, abyste zavedli své učení.“ (Marek VII, 9.)

Jest to horší hřích, než který spáchali padlí; ti však v kajícnosti za svůj zločin v plném zadostiučinění prosí Boha, aby jim odpustil. Tito Církev hledají a prosí — oni Církvi odporují. U těch zapření — to mohla být nezbytnost — u oněch vůle je utvrzena ve zločinu.

Ten, který zapřel, uškodil sám sobě. Kdo však se odvažuje herese nebo schismatu, mnohé s sebou strhl a uvedl v omyl. Tam jde pouze o jednu duši, zde o nebezpečí mnohých. Odpadlík s pláčem a nářkem poznává, že zhřešil; bludař však je ve svém nitru nadutý, nachází zálibu ve zločinech, od matky odděluje syny, od pastýře plaší ovce, při božské oběti tropí zmatek. Zatím co padlý jednou zhřešil, onen hřeší každodenně. Konečně padlý, když pak dosáhl mučednictví, může dojíti zaslíbení království; onen však, který byl zabit mimo Církev, k odměně Církve dojíti nemůže.

XX.

Nikdo se tomu nediv, bratři nejmilejší, že i z vyznavačů někteří se takových věcí dopouštějí a že proto také někteří stejně zločinně jako těžce hřeší.

Ani vyznání nečiní nedotknutelným před ďáblovými nástrahami. Ani nechrání proti pokušením a nebezpečím, náběhům a světským útokům a nečiní věčně bezstarostným toho, který jest ještě na živu. To bychom nikdy na vyznavačích nenašli ani lsti, ani smilstva, ani cizoložství, jak to shledáváme nyní s bolestí a nářkem. Ať už je to kterýkoliv vyznavač, není větší nebo lepší či Bohu milejší nad Šalomouna; a tento přece, pokud byl poslušný příkazů Páně, dotud si udržel milost, které byl od Boha dosáhl.

A opět psáno jest: „Drž, co máš, aby jiný nepřijal korunu tvou.“ (Apok. III, 11.) Bůh by dojista nehrozil možností odnětí koruny spravedlnosti, kdyby s odchodem spravedlnosti nezbytně neodešla i koruna.

XXI.

Neboť i Jidáše Pán vyvolil mezi apoštolů, a přece potom Jidáš zradil Pána. - Přes to však víra a pevnost apoštolů neochabla, když zrádce Jidáš odpadl od jejich hloučku.

Tak i nyní, ne hned tím je menšena svatost a důstojnost vyznavačů, že se v některých zlomila víra. Svatý apoštol Pavel

v epištole mluví: „A což věru, jestliže někteří z nich od víry odpadli? Zdaž jejich nevěra vyprázdní věrnost Boží? Pryč s tím! Neboť Bůh jest pravdomluvný, ale každý člověk lhář.“ (Řím. 3, 3.)

Větší a lepší část vyznavačů stojí pevně v síle své víry a v pravdě učení Božího; a od pokoje Církve neodpadají ti, kteří jsou si vědomi, že v Církvi z milosti Boží dosáhli milosti. A tím větší dosahují za svou víru chvály, když oddělivše se od věrolomnosti těch, kteří byli s nimi spojení společným vyznavačstvím, vzdálili se náklady viny, osvětlení pravým světlem evangelia, častým a bělostným jasem ozáření, jsou tak v zachování pokoje Kristova chvályhodní, jako byli vítězni, když se setkali s ďáblem.

XXII.

Vyznání jest počátek slávy, ne zásluha koruny; nedovršuje chválu, ale začíná důstojenství. Vždyť psáno jest: „Kdo setrvá až do konce, ten bude spasen.“ (Mat. X, 22.) Cokoliv bude před koncem, jest pouze stupeň, po kterém kráčíme k vrcholu spásy, ne cíl, jímž bychom již dosáhli nejvyššího vrcholu.

Jest sice vyznavačem, ale po vyznání nebezpečí jest větší, poněvadž protivník byl více upozorněn. Jest vyznavačem, ale více musí státi při Evangeliu, poněvadž skrze Evangelium dosáhl slávy od Pána.

Neboť praví Pán: „Komu je mnoho dáno, mnoho bude požadováno; komu se více počty vzdává, od toho se více služeb požaduje.“ (Luk. XII, 48.)

Nikdo příkladem vyznavačů ať nezahyne, nikdo ať z chování vyznavače se nenaučí nespravedlnosti, nikdo zpupnosti, nikdo zradě. Ale ať jest pokorný a klidný, ve svých činech ukázněný a skromný. Ten, kdo se stává Kristovým vyznavačem, ať napodobuje Krista.

Nebo když praví Kristus: „Kdo se povyšuje, bude ponížen; kdo se poníží, bude povýšen“ (Luk. XVIII, 14.) a když byl sám povýšen od svého Otce, poněvadž ho na zemi Slovo a Ctnost a Moudrost Boha Otce ponížila — jak může chlubit se milovati ten, který nám svým zákonem přikázal pokoru a sám jako odměnu za svou pokoru přijal nejvznešenější jméno?

Jest (ovšem) vyznavačem Kristovým, není-li však jím později zlehčována vznešenost a důstojnost Kristova. Jazyk, který Krista vyznal, ať není zlolajný, nepůsobí zmatek, a nesoptí hadím jedem po slovech chvály proti bratřím a kněžím Božím, ať není slyšen v hluku nadávek a svárů.

Ostatně, jestliže pak vyznavač se provinil a proklatě si počínal, jestliže své vyznání špatným obcováním zradil, jestliže svůj život hnusnou hanebností posvrnil, jestliže konečně Církev, kde se vyznavačem stal, opustil a jednotu svornosti porušil, počáteční víru za zpronevěru potom

vyměnil — nemůže si lichotiti vyznavačstvím, jako by byl vyvolen k odměně slávy, když z něho samého vzrostly zásluhy trestu.

XXIII.

Přál bych si však, bratři nejmilejší, a zároveň se přimlouval a radil, aby, je-li možno, žádný z bratří nezahynul, aby jednotné tělo svorného lidu ve svém náručí uzavírala plesající matka.

Jestliže však zdravá rozvaha nebude moci zavolati na cestu spásy některé původce roztržky a schismatu, setrvávající ve svém zaslepeném a urputném šílenství — ostatní, ať už prostoduchostí jati, neb bludem svedení, neb jakousi chytrostí klamné lstivosti omámení, odpoutejte se od klamných osidel, zbloudilé kroky odvráťte od bludu a uznejte správný směr nebeské cesty.

Tak dosvědčuje apoštol: „Přikazujeme vám však, bratři, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, abyste se stranili všech bratří, kteří se chovají nepořádně a ne podle naučení, které obdrželi od nás.“ (Thes. III, 6.) — A opět praví: „Nikdo vás nesváděj marnými řečmi, neboť pro tyto věci přichází Boží hněv na syny zatvrzelosti; nestávejte se tedy účastníky jejich!“ (Efes. V, 6, 7.)

Straňme se a střežme se oněch provinilců, ba přímo před nimi prchejme, aby

snad někdo nezbloudil od směru pravé cesty a stejnou vinou sám se neprovinil, kdyby se k špatně jednajícím připojil a krácel cestou bludu a viny.

Bůh jest jen jeden, jeden jest Kristus, jedna i Církev jeho a jedna víra a jeden lid, který jest v jedno celistvé tělo sklížen tmelem svornosti. Tato jednota nemůže být rozervána, ani jedno tělo nemůže být rozděleno rozbitím spojení, a na kusy roztrženo rozerváním a rozdrásáním útrob. Cokoliv se odlučuje od mateřství, nemůže žít samo o sobě ani dýchat, ztrácí podstatu spásy.

XXIV.

Napomíná nás Duch svatý a praví: „Co je to za člověka, který touží po životě a miluje viděti dobré dny? Zdrž jazyk svůj od zlého a rty tvé ať nemluví lstivě lži. Odvráť se od zlého a čiň dobré, hledej pokoj a zachovávej jej.“ (Ž. XXXIII, 13, 15.)

Mír hledati a zachovávatí má syn pokoje, od zla svárů má zdržovati svůj jazyk ten, který zná a miluje pouto lásky. Mezi své božské příkazy a spásné naučení přidal Pán, jsa už blízek utrpení, řka: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám.“ (Jan XIV, 27.)

Tento odkaz nám dal, všechny dary svého slibu, všechny odměny v pokojném životě nám přislíbil. Jestliže jsme spolu

dědici Kristovými, v Kristově míru zůstaňme. Jestliže jsme synové Boží, máme být pokojní. „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou“, praví. Synové Boží mají být pokojní, pokorného srdce, upřímní v řeči, v lásce svorní, věrně k sobě připoutáni svazky jednomyslnosti.

XXV.

Tato jednomyslnost panovala kdysi za apoštolských časů. Tak věřící lid Páně si udržel svoji lásku, zachovával přikázání, vespolek se miloval. Tak to schvaluje božské Písmo, které praví: „Ti všichni trvali jednomyslně na modlitbě s ženami a s Marií, matkou Ježíšovou.“ (Skut. ap. 1, 32.) A tedy, poněvadž v účinných modlitbách prosili, s důvěrou mohli dosáhnouti všeho, co žádali od milosrdenství Božího.

XXVI.

U nás bohužel se zmenšila tak jednomyslnost, že i štědrost v jednání utuchla. Tehdy prodávali domy a statky, a ukládajíce si poklady v nebi, vše, co stržili, přinášeli apoštolům na rozdělení mezi chudé.

My nedáváme nyní ani desátků a ačkoliv Pán přikazuje prodati, spíše kupujeme a zvětšujeme. Tak v nás vymizel žár víry, tak vychladla mezi věřícími horlivost. A proto Pán, jako by předvídal

naše časy, praví: „Když přijde Syn člověka na svět, zda nalezne víru na zemi?“ (Luk. 18, 8.) A hle, předpověď jeho se naplňuje: už není víry v bázni Boží, v zákonu spravedlnosti, v lásce. Nikdo nemyslí na strašnou budoucnost, nikdo nemyslí na hněv Páně, ani na hněv Boží; nikdo neuvažuje, s jakými tresty se setkají nevěrci a že zrádcům jsou určena věčná muka.

Toho všeho by se naše svědomí obávalo, kdyby věřilo. Protože nevěří, nebojí se. Kdyby však věřilo, varovalo by se: kdyby se varovalo, vyvázlo by.

Probudme se již, pokud můžeme, bratři nejmilejší, a přerušivše spánek staré nečinnosti, bděmež v plnění a ostříhání příkazů Páně. Buďme takoví, jakými nás chce on mít, když praví: „Buďte vaše bedra přepásána a hořte svíce v rukou vašich a vy buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého až se vrátí ze svatby, aby, když přijde a zatluče, hned mu otevřeli. Blažení služebníci ti, které Pán, přijda, nalezne, jak bdí.“ (Luk. XII, 35, 37.)

Musíme se tedy opásati, aby, až přijde tažení do pole, nás nezastal nepřipravené a neopásané. Ať svítí v dobrých skutcích světlo naše a září, aby nás samo přivedlo z noci tohoto života do světla věčného jasu. Starostlivě očekávejme v bedlivosti náhlý příchod Páně, aby, když on zaklepe, bděla naše víra a za svou bdělost obdržela od Pána odměnu. Jestliže tyto pří-

kazy budou zachovávány, jestliže těchto napomenutí a naučení budeme poslušni, pak spíše, nemůžeme býti přemoženi klamem ďábelským; jako sluhové ostrážiti budeme panovati s Kristem Vládcem.

POZNÁMKY

Africkým bohoslovcům prvních století křesťanství náleží ta čest, že oni v první řadě osvětlili a prohloubili nauku o Církvi. Církev africká ovšem byla také nejvíce ohrožována rozkladem a církevní společenství bylo rozleptáváno. Cyprián, Optat, Augustin vynaložili celé úsilí svého ducha, aby zděděnou nauku neporušenou předali dalším pokolením. Co však zdědili? Jaká byla nauka o jednotě Církve před nimi?

Zadívá-li se historik dogmatu na Církev v jejích začátcích, jeví se mu jako seskupení místních církví, které mají pouto jednoty po vnější stránce pouze v totožné nauce a svornosti, která váže jednu místní Církev s druhou, ačkoliv již od prvních desítek let možno také mluvit o autoritě římského biskupa, jako jednotícím prvku.

Od počátku také možno zjistiti, že obsah pojmu jednoty u křesťanů je plně rozdílný od obsahu pojmu náboženské jednoty u židů a pohanů.

Zatím co pojítkem náboženského společenství u židů byla rasa a přímo úzkostlivé zachovávání rasových předpisů, daných Mojžíšem a tradicí židovskou — jednota u Církve nemohla mít za základ ani rasovou příslušnost, ani předpisy zákona, který byl abrogován.

Snad by to stálo za zvláštní studii prozkoumat ze skutků a listů apoštolských, jakou úlohu

hrála charita v uvědomění si jednoty všech křesťanů. Ani tento altruismus nebyl základem jednoty. Prvotní Církev neměla organizaci pohanských kolegií, ani systém přičlenění k nějaké modlitebně, jak tomu bylo u židů.

Celou tuto otázku jednotného pouta luští originelně učitel a vzor sv. Cypriána Tertulián: „Corpus sumus de conscientia religionis et disciplinae unitate et spei foedere.“¹⁾ Tedy jednotu prvotní Církve netvořily ani dary charismatické a prorocké, ani úzkost eschatologická, ani bratrství, ale náboženské zjevení, jednota kázně, pojiťko naděje! A vlastně všechny názory Církve prvních století, všechny důvody pro jednotu z Písma jsou shrnuty v pojednání sv. Cypriána: *De catholicae Ecclesiae unitate*.

V jeho době, jak bylo uvedeno v životopise, jednota Církve byla těžce poškozena. V Kartagu Felicissimus s přívrženci trhal jednotu. V Římě byly spory s Novatianem, což vrhalo také hodně stínu na africkou církev. Skvělou apologií jednoty i rozbořem o principu jednoty Církve je právě kniha: *De catholicae Ecclesiae unitate*.²⁾

CO BYLO ÚČELEM POJEDNÁNÍ?

Proti vzbouřencům své diecése a proti novatianům v Římě chtěl ukázat sv. Cyprián, že středem jednoty církevní jest její hierarchické zřízení, především pak úřad arcibiskupský. Svátý Cyprián tu myslí obecný episkopát obecné Církve, ovšem uskutečněný jednotlivými biskupy v jednotlivých církevních úsecích. Chce uká-

zati, že biskup je základ Církve. První vydání bylo proti Novatianům, druhé vydání již obecnějšího rázu bylo zbaveno těchto míst, výslovně namířených proti Novatianům, aby sloužilo obecnějšímu prospěchu. Proto jeho odlišná forma, která byla pokládána za vlastní, kdežto to, co nazýváme prvou redakcí, bylo pokládáno za vydání interpolované. Harnack musil uznati důvody Chapmanovy, který je rozvedl v *Revue Bénédictine*, 1902 a 1903. Harnack: *Theologische Literaturzeitung*, 1903, str. 263.

Cyprián napsal svůj spis proti rozkolu své i římské obce, který povstal právě odbojem proti biskupovi, proto dokazuje, že právě na biskupovi a na spojení s biskupem a v poslušnosti k biskupovi záleží jednota Církve a proto že je třeba zavrhnouti každé svévolné zasahování a rozhodování v Církvi i kdyby jeho původci byli lidé nevím jak zasloužilí, třeba i ti, kteří za víru již mnoho vytrpěli jako vyznavači a mučedníci. Neboť Kristus chtěl jednotu. Starost o ni svěřil apoštolům a apoštolové ji předali biskupům. Proto je nutné starati se o tuto jednotu věřících s biskupem. Tím bude zaručena pak i jednota celé Církve. Tak je spis Cypriánův ne výslovně doktrinální, nýbrž polemický. Proto v něm není rozvinuta a provedena celá nauka o Církvi. Bylo by proto nespravedlností právě jako omylem vytýkat sv. Cypriánovi nějaké nepřesnosti nebo neúplnost v jeho nauce o Církvi. Svatý Cyprián měl tu na zřeteli pouze jedno hledisko Církve, hledisko právě ohrožené, totiž vnitřní a vnější jednotu Církve skrze biskupské zřízení.

Tomu také odpovídá celá dispozice řeči:

Kap. 1—3 ukazuje na nebezpečí doby. — Kap. 4—5 mluví o principu jednoty. — Kap. 5—9. Aby usnadnil pochopení jednoty, předvádí řadu skvělých přirovnání: slunce a paprsek, kmen stromu a jeho větve. Také Církev sestává z řady společností, ale je při tom jedna. Mimo ni není spásy. V žádném městě nemá být než jedna obec, jeden biskup. — Kap. 10—11. Toto pojetí již naznačovalo odsouzení všeho schismatu a všech heresí. Prokazuje, že všechny pocházejí od ďábla. Kdo se odděluje od společenství a biskupa, stává se nepřítelem Božím. — Kap. 12 vyvrací obhajoby bludařů a rozkolníků. — Kap. 14—15. Bludařství neospravedlňuje ani to, že někteří byli mučeni nebo dokonce konali zázraky. — Kap. 16—17 upozorňuje na rozšíření rozkolnictví. — Kap. 18—24 obšírně pojednává o význavačích, rozkolnících. — Kap. 24—26. Řečnický bezvadný vybídnutí k jednotě.

ROZBOR.

I.—III.

METODA ZLÉHO DUCHA.

Kdo přečetl listy sv. Ignáce Antiošského a listy i pojednání sv. Cypriána, je překvapen stejným zápalem jednoty. Kde je Ignác vzletnější a ohnivější, je zase Cyprián stručnější a lapidárnější a možno říci ještě k tomu, otcovsky starostlivější.

Hodlá promluvit o tématě ožehavém a bolestném, ale při tom vysoce důležitém. Není možno přikročit ihned k věci. Má-li opera ouverturu, stejně je třeba i zde nejdříve duši naladit. Činí tak v prvních třech kapitolách.

Při čtení úvodu jako bychom viděli Krista při kázání horském. Varuje před falešnými proroky, kteří mají roucho ovčí, uvnitř však jsou vlci hltaví. Tomuto vypravování Kristovu obsahově podobný obraz rozvíjí sv. Cyprián před posluchači a čtenáři.

Již první věta mluví o těžké povinnosti shromážděných církevních Otců: „Vy jste sůl země!“ Na vás mnoho záleží! Vy máte úkol chránit a bdít, aby se zlo do Církve nedostalo. Je třeba přímo s úzkostlivým srdcem dbáti, aby byly poznány úklady lstivého nepřítelé. — Pojednání bylo předčítáno v oddechu pronásledování. Toto již dříve rozehnalo mnohého sluhu Božího. Pro-

následování však není největším zlem. Snazší je být ve střehu tam, kde je zřejmé nebezpečí a duch se připravuje k půtce, když se ukáže nepřítel. O mnoho víc je třeba varovati se nepřítele, který se přikrade potajmu, se zdánlivou přívětivostí a klidem, jak to má ve zvyku had. Také Kristus byl v nebezpečí i on byl pokoušen. Kristus zvítězil. A proč zvítězil? Poznal a odhalil nepřítele.

Kristus je vzorem našeho života. On nám poradil, kterak přemoci každé nebezpečí, jak získat nesmrtelnost. Podmínkou dosažení nesmrtelnosti je plnění přikázání. Nestačí pouze říkat, že věří v Krista, když nečiní to, co Kristus přikázal. *Či snad lze dojít odplaty za víru tomu, kdo nechce plnit příkazy víry?*

Kristovým příchodem byl zlý duch odhalen, pohanům se dostalo světla, paprsek spásy zazářil. Dábel je však stále stejný. Používá své metody. Aby křesťany obloudil, sám používá roušky křesťanství. A jeho práce se daří. Proč? *Nepřihlíží se k původu pravdy, nehledá se ani hlava, nezachovává se nauka nebeského učitele.*

IV.—V.

PRINCIP JEDNOTY.

V poslední větě předešlé kapitoly bylo řečeno, proč mají schismata a bludy úspěch. K vysvětlení uvádí tři důvody:

1. *Nepřihlíží se k původu pravdy.* (Odkud hlasatel nové nauky své názory čerpal.)
2. *Nehledá se základ.* (Jednotící prvek.)
3. *Nezachovává se nauka nebeského učitele.*

Který je základní prvek jednoty? To řeší v dalším. Bohužel právě nejdůležitější část celého pojednání — čtvrtá hlava — došla nás ve dvou recensích. Dlouho se věřilo, že druhá recense, v níž je zdůrazněn primát římského papeže, je z pozdější doby, dílo jednoho římského kněze. Avšak na počátku tohoto století francouzský theolog Chapman dal si práci tuto otázku rozřešit. A skutečně podařilo se mu sehnat tak hojný materiál, že jeho názory jsou dnes v této věci všeobecně přijaty.³⁾

Co Chapman říká? Nejedná se zde o nějakou interpolaci, jak se minulé doby domnívaly, ale Cyprián sám obstaral druhou redakci pojednání. Spis totiž měl dvojí určení: biskupům africkým a dále byl poslán římským vyznavačům, kteří se obrátili ze schismatu, a tímto spisem měli být utvrzeni ve víře v jednu Církev. Proto v druhé recensi zdůrazňuje tolik Petra a katedru římského biskupa. Chapman jako doklad pro toto vysvětlení uvádí, že druhá recense jest po každé stránce ve svém myšlenkovém obsahu a slovních obratech tak cypriánovská, že nějaký falšovatel může být sotva vzat v úvahu, neboť by se mu muselo připisovat tolik zručnosti, jako těžko je přikládat starověkému interpolátorovi.

Aby doložil svůj názor o principu jednoty, Cyprián uvádí nejdříve autoritativní texty Písma svatého:

1. Matouš 16, 18. O moci biskupské.
2. Píseň písní 6, 9. Cíkev - snoubenka Kristova.
3. Jan 10, 30. Jednota Církve je účastenstvím na jednotě tří božských osob.

První text Cyprián rozvádí v kapitole IV. a na počátku kapitoly páté. Na druhý text je navázáno v poslední větě páté kapitoly a v první polovici kapitoly šesté, která je zakončena třetím textem. Mezi tyto dogmatické úvahy jsou vložena vybídnutí k jednotě, čerpaná taktéž z Písma svatého.

Ad 1.

Bylo napsáno mnoho úvah o vysvětlení toho textu a Cypriánově doprovodu k němu. Snad by bylo přijatelné i toto řešení: Jádro argumentace je ve větě: *Episcopatus unus est, cuius a singulis in solidum*⁴⁾ *pars tenetur*. Biskupský úřad jest jeden, ale jednotliví biskupové jej mají v celosti, neporušený. Jednotícím prvkem jest tedy biskupský úřad, který jest jediný, ale v mnohých. Text Písma sv. jest jen dogmatickým podložením řečeného. A dále: Jako Petr jest jednotícím prvkem v celé Církvi, tak biskup jest jednotícím prvkem v diecési.⁵⁾

Toto osvětlí, porovnáme-li si vedle sebe texty: Pán mluví k Petrovi: „Ty jsi Petr...“ a opět po zmrtvýchvstání: „Pas ovce mé.“ Nad ním jediným staví Církev svou a jemu jedinému přikazuje pásť ovce.

(*Episcopatus est unus*, biskupský úřad jest jeden.)

Byli ovšem i ostatní apoštolé to, co byl Petr: nadaní stejnou mocí. Začátek však pochází od jednoty a prvenství je dáno Petrovi, aby jedna Církev a jedno prvenství bylo prokázáno.

(*Cuius pars a singulis in solidum tenetur*, jehož úděl v celosti se drží.)

Další doklady pro toto vysvětlení tak temného místa: thesí, že Cyprián stanoví jako jednotící prvek v Církvi biskupství:

a) Podobně jako zde, odvolává se na slova řečená Petrovi, když jedná o padlých, kteří nedbají autority biskupovy. Co je základem Církve?

Pán náš, jehož rozkazy jsme povinni v bázi zachovávat, ustanovuje v evangeliu důstojnost biskupskou a základ Církve, mluví k Petrovi: „Já pravím tobě: Ty jsi Petr...“ A pro význam slov je lépe uvést další v původním textu: *inde per temporum et succesionum vices episcoporum ordinatio et ecclesiae ratio decurrit ut ecclesia super episcopos constituatur et omnis actus ecclesiae per eosdem praepositos gubernetur.* (Ep. XXXIII.)

b) Toto vysvětlení plně odpovídá myšlení Cypriánovu, který přímo ztotožňuje Církev s biskupem: Píše: „*scire debes episcopum in ecclesia esse et Ecclesia in episcopo.*“ V tomto smyslu také definuje Církev: „*Ecclesia est plebs sacerdoti adunata, et pastori suo grex adhaerens.*“

Z celého pozůstalého literárního díla Cypriána můžeme usoudit, že on staví do popředí prvek hierarchický, zatím co Irenej a Tertulián mají na zřeteli jako pojítka Církve prvek doktrinální.

c) Na podkladě tohoto vysvětlení snadno se pochopí další myšlenkový postup:

Je-li biskup takto vyznamenán, proto je zvlášť povinen, aby jednotícím prvkem zůstal. Cyprián obrací se k biskupům: „*Tuto jednotu musíme držeti a zastávat, zvláště my biskupové, kteří*

jsme v čele Církve, abychom dokázali, že biskupství je jednotné a nedělitelné."

Před posluchači a čtenáři rozvíjí pak tři obrazy, jimiž vysvětluje předchozí: Biskupství je jedno v mnohých, i Církvev je jedna v mnohých. Slunce a paprsky, kmen a větve, pramen a množství potůčků jsou mu symbolem jednoty. Oddělí-li se paprsek, slunce tím neutrpí, ulomí-li se větev, uschne; je-li potok zastaven u pramene, vyschne. Církvev však je podobna slunci — všude se rozlévá a jednota těla se netříští; je podobna kmeni: rozkládá své plodné větve po celé zemi. Při tom je však jedna matka hojná v plodnosti v nástupcích. *My jsme jejím plodem, jejím mlékem jsme kojeni, jejím duchem živeni.*

Na těchto symbolech je ještě jedna zajímavost: obrazy říkají, že Církvev roste zevnitř, ne přičleněním nesourodých prvků. Nová náboženská obec — církvev — může povstati zase jen z Církve a skrze Církvev.

Ad 2.

Církvev, snoubenka Kristova.

Symbol Církve — snoubenky Kristovy je obvyklý v ekklesiologii patristické doby. Jak rozuměti symbolu v této souvislosti?

Je-li Církvev snoubenka Kristova, nemůže se státi snoubenkou nějakého Novatiana. Proto... *Snoubenka Kristova cizoložiti nemůže. Zná toliko jeden dům a v čistém studu posvátnost jednoho lože chrání. Cizoložníci je bludařská společnost. Kdo k ní se přidává, nedosáhne od Krista odměny. Jest cizinec, hanebník, nepřítel.*

Cyprián tento prudký útok proti rozkolníkům a bludařům zakončuje překrásnou větou: „*Nemůže mít Boha za otce, kdo nemá Církev za matku.*“

Pokračuje dále dosti ironicky: „*Mohl-li se někdo zachrániti mimo archu, i mimo Církev je možnost záchrany.*“ Dovolává se známých slov Kristových: „*Kdo není se mnou, proti mně jest*“ a dovozuje, že kdo mimo Církev zakládá náboženské společnosti, jedná proti Kristu.

Ad 3.

Mystická jednota Církve.

My se díváme na jednotu příliš smyslově, hmotně. Domníváme se, že je to spojení jednotlivců v celek. Jednota Církve je však hlubší, vnitřní. Jednotliví křesťané nejsou spojeni pouze vnější páskou příslušnosti k náboženské společnosti, ale Duchem svatým, který přebývá v nás. To je názor na jednotu již od dob apoštolských. Vždyť Kristus Pán rozhodné vyznání víry sv. Petra nepokládá za úspěch jeho rozumového uvažování, ale jest to výsledek mystického působení Ducha sv. v něm. (Mat. XV, 16—17.) Sv. Pavel několikrát připisuje svou víru přímému působení Ducha sv. — Otcové apoštolští jsou naprosto přesvědčeni, že kon víry se všemi důsledky je nezbytně podmíněn působením Ducha svatého. Tato mystická účast člověka na životě Božím je základem, možno říci, samou bytností katolicismu. Duch sv. proniká a oživuje všechny věřící, spojuje je v jeden společný život, duchovní společnost a tvoří z jedinců jednotu. Ten-

to názor jasně potvrzuje sv. Klement v listě ke Korintským:

„Proč tato nesvornost, tento hněv, tyto roztržky, tyto potyčky mezi vámi. Nemáme my všichni jednoho a téhož Boha, jednoho Krista, jednoho Ducha spočínuvšího na nás, jedno a totéž božské povolání? Proč oddělovati údy Kristovy? Proč tato revolta proti vlastnímu tělu?“

Když toto uvážíme, snadno pochopíme, proč sv. Cyprián jako princip jednoty uvádí nejsvětější Trojici: *Pán praví: „Já a Otec jedno jsme.“ A opět o Otci, Synu, Duchu svatém jest psáno: „A tito tři jedno jsou.“*

Závěrem úvahy pak Cyprián vyslovuje nemožnost tuto jednotu *samým Bohem upevněnou, s tajemstvími nebeskými související, roztrhnouti. Kdo by tak však učinil, ten zákona Božího se nedrží, nemá víry v Otce ani Syna, nemá života a spásy.*

VI.—VII.

K JEDNOTĚ JSME ZAVÁZANI.

Cyprián dogmaticky vysvětlil, co je principem jednoty. A udržet jednotu je zavázán každý, kdo Krista oblékl. Proč? Symbolem závaznosti je mu tunika Kristova. *Tato závaznost jednoty,⁵⁾ toto pouto nerozvížitelné svornosti se prokazuje, když v Evangeliu tunika Pána našeho Ježíše Krista se nedělí ani netrhá, ale komu z losujících o šat Kristův připadla, přijímá šat neporušený.*

Tuto závaznost k jednotě dokládá dalšími slovy a obrazy z Písma, jimiž je vyplněna 8. kapitola, a které nepotřebují celkem bližšího vy-

světlení. Poslední myšlenku této kapitoly — *V domě Božím, v Církvi Kristově, bydlí jednomyslní, zdržují se prostí a svorní* — rozvádí pak v hlavě další.

IX.

MŮŽE DOBRÝ VĚŘÍCÍ ODPADNOUT?

Vzorem upřímnosti, bratrské lásky, pokory, tichosti je Duch svatý, který přišel v podobě holubice. A jako se mají rády holubice, taková láska má být v Církvi. A najde-li se, kdo tuto lásku kazí, má-li kdo divokost vlků, zuřivost psů, smrtelný jed hadův, krvavou vzteklost šelem, tu si může Církev jen blahopřát, že takoví se oddělují.

Dobří od Církve neodpadají. Odpadlíky puď z Církve zloba jejich srdce. *Vždyť nikdy se nemůže sloučiti a spojití hořkost se sladkostí, tma se světlem, déšť s jasem. Ať tedy se nikdo nedomýšlí, že dobří se mohou od Církve oddělit.*

X.—XI.

PROČ BŮH DOPOUŠTÍ ROZKOL?

Cyprián nechtěl ani na tuto otázku zůstat dlužen odpověď. Vždyť jistě tolikrát kázal o moudrosti Boží, a teď zlo se objevuje v samé Církvi. Kde mají herese původ? V Bohu? Rozhodně ne! V nitru samého člověka... *když zvrácená mysl nemá pokoje, když rozervaná zrada se nepřidrží jednoty. Bůh to trpí a to proto, poněvadž nechce člověku brát svobodnou vůli; a dále, aby zlem bylo vyzkoušeno dobro. Jako*

doklad z Písma sv. uvádí slova sv. Pavla v listu ke Korintským: „Musí kacířství být, aby ukázali se osvědčení mezi vámi.“

Vypadá v prudkém útoku proti zlým v Církvi. Kteří to jsou? Ti jsou, kteří mezi nerozváženou sběří vydávají sami sebe za vrchnost, kteří se bez náležitého zřízení sami ustanovují za představené, kteří, aniž jim kdo dal episkopát, biskupovo jméno si přisvojují.

Cyprián sice přímo neoznačuje, proti komu mluví, ale jeho posluchači snadno si mohli domyslit, kam jsou jeho slova namířena. Kdyby ho byl měl příležitost poslouchat Novatian, Fortunát, Maxim, jistě by uhodli, koho má Cyprián na mysli. Oni to byli, kteří si neprávem přisvojovali biskupské jméno, kteří se vydávali za představené bez oprávnění.

Na pomoc proti nim běře si Cyprián proroka Jeremiáše. Také on bojoval proti lžiprorokům. Heretici pak nejsou nic jiného leč lžiproroci Nového zákona.

Další útočná slova jsou odrazem jeho názorů na křest heretiků, který považuje za neplatný: „Ač není křtu kromě jednoho, domnívají se, že mohou křtít. Opustili studnici života a přece jiným slibují milost...“

XII.—XIII.

ODMÍTÁ OBHAJOBU BLUDAŘŮ.

Řeč Cypriánova by nebyla úplná, kdyby nevedl a neodmítl, co se snaží bludaři uvést na své ospravedlnění: Dovolávají se slov Kristo-

vých: „Kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu mém.“ Ovšem překrucují si je dle svého. Na tuto metodu upozorňoval případnými slovy již učitel Cypriánův Tertulián: „Tento blud neschvaluje některá Písma; jestliže která schvaluje, dle své potřeby je překrucuje přídávky nebo odchylkami. Jestliže je schvaluje, tak je neschvaluje celé. A jestliže někdy k důkazu nabízí neporušené, tak je převrací různými výklady. A tak jsi na tom vždycky zle: jestliže něco hájíš, oni ti to poprou z různých důvodů; jestliže něco ty popíráš, oni to obhajují a ty nic neztrácíš v rozepři — jenom hlas.“ (Praescr. XVII.)

Proto Cyprián pokládá za vhodné vysvětlit překroucený výklad bludařů. Porušovatelé evangelia, falešní vykladači se přidržují posledních slov, předchozí přeskakují; pamětlivi části, jinou část lstivě ututlávají; jako sami jsou odříznuti od Církve, tak myšlenku jedné kapitoly trhají. Cyprián přesně cituje slova Kristova a vysvětluje: „Těmi slovy se prokazuje, že ne množství, ale jednotě se uděluje.“

Není tedy možno, aby se dva nebo tři shromáždili ve jménu Kristově, je-li o nich známo, že jsou od Krista a Evangelia odpadlí.

Kapitola XIII. jest jen myšlenkovým dozvukem předchozího. Cyprián poukazem na příkaz Kristův, aby k oběti se přistupovalo ve svornosti, odmítá bludařům právo obětovat.

CO SI MYSLITI O ROZKOLNÝCH
VYZNAVAČÍCH?

Křesťan mučednické doby Církve byl hrdý na své rány, které utrpěl za vyznání Krista i když nebyl umučen. A právě v čele rozkolu, proti kterému bojoval Cyprián, byli vyznavači, kteří mnoho vytrpěli. Jejich mučednictví mohlo mít neblahý vliv na věřící obec, mnohé prostoduché zlákat. Jsou mučedníky? Cyprián odpovídá záporně. *Nemůže být mučedníkem ten, který není v Církvi. Království nebude moci dosáhnouti ten, který opustil tu, která má vládnouti. Nepomůže víra, kde není láska k jednotě. Tak přece zřejmě mluví sv. Pavel ve své nejkrásnější epištole o lásce. A proto i když bludaři položí své životy dravé zvěři, i když budou dáni na pospas plamenům a ohni, nebude to koruna víry, ale trest zrady; nebude to slavný příchod zbožné statečnosti, ale zánik zoufalosti. Takový může být zabit, ale nemůže být korunován.*

Mohou se i za křesťany vydávat, mohou prorokovat, zlé duchy vymítat, konat veliké zázraky na zemi... ale to již dávno předpověděl Pán, že tak budou činit a přece budou zavrženi.

Kristus přikázáním lásky k Bohu a člověku učil jednotě, všechny proroky a zákon do těchto dvou přikázání uzavřel. Nemá jednoty ten, který je zpítý vášní nesvornosti.

BLUDY PŘEDZVĚSTÍ KONCE SVĚTA.

Bez dobra by nebylo zla. Bez křesťanství nebyly by ani bludy. A tento kaz provázel křesťanství od počátku. Již svatý Pavel, Jan atd. měli co činiti s bludaři. Proto Cyprián říká: *To-to zlo již dříve začalo.* Na co chce však upozornit: v současné době bludařství se rozmohlo netušenou měrou. Cypriánovi se zdá, že se přiblížil čas, předpověděný apoštolem Pavlem v Listu k Timoteovi.

XVII.

JAK SE K BLUDAŘŮM ZACHOVAT.

Doposud Cyprián jakoby podával diagnosu doby. Psychologicky rozebral duši heretika, celou dobu charakterisoval, nemoc zjistil. Byl by špatným lékařem, kdyby neudal také prostředky, jimiž se mají věřící chránit od nákazy. To, že mnozí odpadli, ať věřící nemate. I na tom se ukazuje pravdivost Písma sv. Splňuje se, co je v Písmě předpověděno.

Které prostředky k ochraně udává? Takové, jaké lékař radí při nakažlivém moru! Varovat se nakažených, vyhýbat se jim, neposlouchat je. Na podkladě Písma uzavírá: *„Jest třeba se odvrátiti a prchati před každým, kdo od Církve odpadl. Jest to převrácenec a hřlášník, sám od sebe odsouzený.“* A další jeho slova by si měli dát za rámeček všichni bludaři i dnešní doby: *„Či se kdo domnívá, že jest s Kristem, když proti kněžstvu Kristovu útočí a od společenství*

kleru a věřících se odlučuje? Nosí zbraně proti Církvi, proti plánům Božím bojuje. Bludař zapomíná, že ten, který pracuje proti Božímu zřízení, je trestán za svou nerozvážnost božským trestem. Celou kapitolu věnuje dále příkladům z Písma sv. o trestu bludařů. Zmiňuje se o Koreovi, králi Oseášovi, synech Aronových. Tito byli zahlazeni od Boha.

XIX.

BLUDAŘSTVÍ HORŠÍ NEŽ HŘÍCH PADLÝCH.

Jen jednou větou se zmiňuje Cyprián též o těch, kteří vnášejí do křesťanství cizí prvky a zavádějí učení z ustanovení lidského. Má asi na mysli názor některých vzdělců, kteří považovali křesťanství za filosofický systém, který nevyžadoval jednotného principu. Takové odloučení od jednoty je však horší, než zapření víry při výslechu a mučení. Padlý — ten, kdo víru zapřel — v plné kajícínosti prosí Boha o odpuštění, heretik je však člověk pýchy. Cyprián uvádí dále ještě několik protikladů mezi padlými a bludaři. Padlý škodí sobě, bludař mnohým. U padlého jde pouze o jednu duši, bludem jsou v nebezpečí mnozí. Padlý zhřešil jednou, bludař každodenně. Padlý, dosáhne-li mučednictví, může dojít odměny; kdo byl zabit mimo Církev, ten nemůže být mučedníkem.

XX.—XXI.—XXII.

MŮŽE ZBLOUDIT VYZNAVAČ?

Cyprián už jednou se dotkl bolestné otázky rozkolníků — vyznavačů. Přesto byl tento pro-

blém asi velmi tíživý, že se k němu opět vrací. Musí upozorniti, že ani vyznání nečiní nedotknutelným před ďáblovými nástrahami. Je-li známo o vyznavačích, že hřeší lstí, smilstvem, cizoložstvím, není divu, že je možno se shledávat s bolestným faktem rozkolnictví vyznavačů. V Písmě svatém je dosti příkladů, že může klesnout i spravedlivý. Jidáš byl apoštol, ale ani to ho neuchránilo od odpadu. Přes to tím víra apoštolů neochabla.

Mezi posluchači bylo asi také dosti vyznavačů. Těch se nechce nějak dotýkat, proto říká: *Ne hned je tím zmenšena svatost vyznavačů, že se v některých zlomila víra. Větší a lepší část vyznavačů stojí pevně v síle víry a v pravdě Božího učení.* Tito pak zvlášť zasluhují odplaty, že se nedali zlákat.

Celý problém současného rozkolu vlastně byl problémem otázky vyznavačů. Z těchto někteří nechtěli připustit mírnou praxi v rozhřešení padlých. Padlé pokládali ve své pýše za méněcenné.

Vyznavač je však ve větším nebezpečí než ostatní, poněvadž ďábel je na něho více upozorněn. Proto obrací se Cyprián k vyznavačům: *„Nikdo ať příkladem vyznavačů nezahyne, nikdo ať z chování vyznavače se nenaučí nespravedlnosti, nikdo zpupnosti, nikdo zradě.“* Někteří vyznavači se pro své mučení vyvyšovali v náboženské obci nad ostatní. Ty upozorňuje na slova Kristova: *„Kdo se povyšuje, bude ponížen.“* Nesmí se však vyznavačstvím pyšnit ten, který Církev opustil a porušil jednotu víry.

Dále jinými slovy opakuje, co již dříve řekl,

jak se k heretikům chovat: stranit se jich. A zakončuje emfaticky: „*Bůh jest jen jeden, jeden jest Kristus, jedna Církev a jedna víra, jeden lid, který jest v jedno celistvé tělo sklížen tmelem svorností.*“

XXIV.—XXV.—XXVI.

VYBÍDNUTÍ K JEDNOTĚ.

Závěr jeho řeči vyznívá v mohutné a vřelé výzvě k jednotě. Jednota a svornost jest odkazem Kristovým. Ve své závěti před utrpením ustanovil: „*Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám.*“ Jeho odkazem řídila se doba apoštolská. Bohužel století uplynula a jeho vrstevníci už nebyli takoví jako křesťané za apoštolských časů. Zmenšila se jednomyslnost, štědrost v jednání utuchla. Příčina toho? Malověrnost. Všechny chyb bylo by možno se uvarovat, kdyby byla silná víra: „*Toho všeho by se svědomí obávalo, kdyby věřilo. Protože nevěří, nebojí se. Kdyby však věřilo, varovalo by se: kdyby se varovalo, vyvázlo by.*“

A poslední věty jsou určeny k shromážděným biskupům, jejichž povinností je bdít a ostříhat příkázání Páně. Zdůrazňuje jeden příkaz Páně: **Být připraven.**

VYSVĚTLIVKY.

K životopisu:

1. L. Betrand: Krev mučedníků.
2. Monceaux: Saint Cyprien, 3.
3. Maran: Vita sti Cypriani, MPL, col 75A.
4. Augustini sermo 318.
5. MPL, III, 1544.
6. Tak soudí Maran na podkladě 52 listu.
(MPL, IV.)
7. Alberti: Dějiny papežů, 91.
8. Maran: l. c., MPL, IV, col 125.
9. MPL, col 847.

K rozboru:

1. Tertulián: Apolog, 39.
2. Ve vydání Migneově je knížečka uvedena pod názvem: De unitate ecclesiae, jak je ve většině codexů. Avšak dle listu LI je možno připustit, že původní název byl: De catholicae ecclesiae unitate.
3. Chapman, Les interpolations dans le traité de St. Cyprien sur l'unité de l'église.
4. Franzelin: Obšírněji vysvětluje tuto větu a uzavírá: ...solidum idem significat ac integrum... Tunc vero sensus exstat contextui saue aptissimus: episcopatus unus est, cuius a singulis quidem pars tenetur, sed non nisi in solidum h. e. ita ut partes singulae ordinentur ad unum solidum seu ad unitatem

totius, nec possint esse partes catholici episcopatus et verae Ecclesiae, nisi quatenus solidentur et uniantur in unum. (Theses de Ecclesia Christi, 153.)

5. Sacramentum unitatis — závaznost jednoty. Tak možno překládat dle zjištění Merschova, který prokazuje, že v době Cypriánově slovo sacramentum mělo různý význam a používalo se ho také pro označení závaznosti. (Mersch: Le corps mystique du Christ, 20.)

L I T E R A T U R A.

- P. Batiffol:** Étude d'histoire et de théologie positive, Paris, Gabalda, 1920.
- P. Batiffol:** L'Église naissante et catholicisme (p. 399—483), Paris, Gabalda, 1927.
- L. Bertrand:** Krev mučedníků.
- F. Cayré:** Précis de patrologie, I, Paris, Desclée, 1931.
- J. Chapman:** Les interpolations dans le traité de St. Cyprien sur l'unité de l'église: Revue benédictine, 1902, 1910.
- Franzelin:** Theses de ecclesia Christi, Roma, 1907.
- Hartel:**
- Kneller:** Cyprians Schrift von der Einheit der Kirche, Zeitschrift für katholische theologie, 1912.
- Mersch:** Le corps mystique du Christ, Louvain, 1933.
- Migne:** Patrologia latina tomus III, IV.
- Monceaux:** Saint Cyprien, (coll. Les Saints), Paris 1914.
- Möhler:** L'unité dans l'église, Paris 1938, Éd. du Cerf.
- J. Stárek:** Sv. Cyprián, biskup kartaginský, v dějích svého věku velice účinný.
- Tixeront:** Histoire des dogmes, Paris, Gabalda, 1924.

O B S A H :

<i>Svatý Cyprián, člověk, biskup, spisovatel</i>	5
Návrat z vyhnanství	14
Nové pronásledování	17
Vítěz	20
Aere perenius . . .	22
<i>Překlad</i>	27
<i>Poznámky</i>	59
Úvodem	61
Co bylo účelem pojednání?	62
Rozbor: — Metoda zlého ducha	65
Princip jednoty	66
K jednotě jsme zavázáni	72
Může dobrý věřící odpadnout?	73
Proč Bůh dopouští rozkol?	73
Odmítá obhajobu bludařů	74
Co si mysliti o rozkolných vyznavačích?	76
Bludy předzvěstí konce světa	77
Jak se k bludařům zachovat	77
Bludařství horší než hřích padlých	78
Může zbloudit vyznavač?	78
Vybídnutí k jednotě	80
<i>Vysvětlivky</i>	81

NIHIL OBSTAT:

P. Aemilianus Soukup,
censor ex officio.

IMPRIMATUR:

Dr. Udalricus Karlík,
vicarius generalis.

Olomucii, die 20. II. 1940.

Nr. 2.490.

DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL.

—

Svatý Cyprián:
O JEDNOTĚ CÍRKVE.

—

Přeložil
Dr. Vojtěch Martinů.

—

Vytiskla
Valašská knih- a kamenotiskárna
ve Valašském Meziříčí.
L. P. 1940.